A 922

14
15
9
38
110

Actum in Curia Regia Varsaviensi Die Vigesima Octava Mensis Maij Anno Domini Millesimô Septingentesimô Nonagesimô Primô.

AD Officium & Acta præsentia Castrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus Antonius Siarczyński Sacræ Regiæ Majestatis & Comitiorum Ordinariorum Generalium atque Confœderationis Generalis Regni Secretarius, Eidem Officio & Actis illius Constitutionem Infrascriptam obtulit, & ad Ingrossandum in Acta præsentia porrexit tenoris talis. ==

SEYMY

I.

O mieyscu dla Seymów przeznaczonym.

1mo. DLa Seymów Ordynaryinych Warszawę w Koronie, a z kolei każdemu takiemuż Seymowi trzeci raz przypadaiącemu Grodno, w Litwie, za mieysca zwyczayne wyznaczamy.

2do. W przypadku zniszczenia Miasta Seymom przeznaczonego, lub w przypadku woyny, gdyby wynikła potrzeba w innym mieyscu Seym oznaczyć: My Król zniósłszy się ze Strażą, inne Miasto na Ziazd Seymowy, Uniwersałem naszym na raz ieden oznaczemy.

3tio W ciągu rozpoczętego Seymu, gdyby się trafić mogły wyżey wymienione przypadki, lub inne nawet za gwałtowne większością zdań Seymuiących uznane, tedy Seym w mieyscu takowym zalimitowany, na inne mieysce przeniesionym bydź może.

II.

O czasie do składania Seymów przeznaczonym.

1mo. Seym Ordynaryiny co dwa lata zwoływany bydź powinien, zaczynać się zaś będzie dnia pierwszego Miesiąca Października, chociażby i w dzień Swiąteczny.

2do. Król zniósłszy się z Strażą, Uniwersał do zwołania Seymików przed Seymowych wyda, Propozycye od Tronu na Seym przygotowane, wraz z gotowemi Proiektami, przez Posły swe do każdego z osobna Seymiku roześle.

3tio. A gdyby Król Uniwersałów i Posłów na Seymiki nie wysłał, tedy Woiewództwa, Ziemie, i Powiaty, na Terminie z Prawa przeznaczonym Seymiki przed Seymowe odbywać, i na nich Posłów obrać będą powinny. A tak obrani Posłowie, tudzież Senatorowie ziadą się na czas i mieysce Seymowi Ordynaryinemu Prawem przeznaczone i Seymować będą z mocy Prawa samego, choćby Uniwersałów nie było.

III.

O czasie trwania Seymów i onych różnicy.

1mo. Seym Ordynaryiny trwać będzie przez dni siedmdziesiąt następnie po sobie idące, nie rachuiąc w to dni Niedzielnych i innych Uroczystych.

2do Gdy potrzeby Publiczne wyciągać będą dłuższego czasu, Seym może bydź przedłużony do dni pietnastu.

3tio. Chociaż Seym Ordynaryiny na terminie zwyczaynym, lub z Prorogacyi uchwalonym skończony zostanie, zawsze iednak będzie gotowy do zwołania w przeciągu dwuletnim, to iest od dnia dokończonego Seymu Ordynaryinego, aż do dnia ostatniego przed przypadnieniem Seymu Ordynaryinego. Wydanie zaś Uniwersałów na Seymiki Poselskie następować ma sześciu tygodniami przed temiż Seymikami.

4to Takowy Seym zawsze gotowy za listami Króla, do wszystkich Posłów i Senatorów wydanemi, zwołanym bydź ma, który Seym gotowy zaczynać się będzie w cztery tygodnie od daty tychże Listow; Listy zaś pomienione posyłane bydź maią do Kommissyów Porządkowych *respectivè* tych Woiewództw, Ziem, i Powiatów, do których Senatorow i Posłow wydane zostaną: a ci będą powinni Kommissyom tymże dawąć Rewersa na odbierane takowe Listy. Gdyby zaś w przypadkach potrzeby zwołania Seymu gotowego, Prawem opisanych, Król wzbraniał się wydać Listów do wszystkich Senatorów i Posłów, a Marszałek Seymowy uznałby konieczną i rzetelną potrzebę zwołania Seymu gotowego; tedy tenże Marszałek Seymowy do wszystkich Senatorów, i Posłów wydać powinien Listy, zwołuiąc onych na Seym gotowy, i powody zwołania tego wyrażaiąc.

5to. Posłowie i Senatorowie w ciągu do trwałości Seymu gotowego podług Prawa opisanym, na każde zwołanie przez Króla, lub Marszałka Seymowego stawić się będą obowiązani na mieysce w Liście okólnym wytknięte.

6to. Przypadki do koniecznego zwołania Seymu gotowego są następuiące: *1mo.* W gwałtowney potrzebie do Prawa Narodów ściągaiącey się, a szczególniey w przypadku woyny ościenney. *2do.* W przypadku wewnętrznego zamieszania grożącego Rewolucyą Kraiu, lub kollizyą między Magistraturami. *3tio.* W widocznym powszechnego głodu niebezpieczeństwie. *4to.* W osierociałym stanie Oyczyzny przez śmierć Króla, lub niebezpieczney Jego choroby. *5to.* W przypadku, gdyby w Straży Rezolucyi Królewskiey, Minister żaden podpisać niechciał, a Król gdyby tey rezolucyi nieodstępował i przy niey upierał się, Marszałek Seymowy upraszać będzie o zwołanie Seymu gotowego, a ieżeli Król spózniać będzie zwołanie, Marszałek to wykonać powinien, tudzież w przypadku: gdyby która z naywyższych Kommissyi Rządowych odebrawszy iakie zlecenie od Straży, osądziła większością Głosów, też zlecenie bydź mo-

mogące szkodliwym, wtedy *provisoriè* posłuszna będąc w wykonaniu rezolucyi Straży, poda nieodwłocznie uwagi swoie Królowi i Straży, a gdyby Straż nie skłoniła się do tych uwag, może upraszać Króla o zwołanie Seymu gotowego; gdyby zaś Król tego Seymu nie zwołał, może o to podać na Piśmie żądanie swoie Marszałkowi Seymowemu, który z przełożeniem treści i powodów tak w tym przypadku, iako i wyższym, pod zdaniem Sprawy w Seymie, natychmiast Seym zwołać powinien.

IV.

O Osobach Seym składaiących.

1*mo*. Seym składać się będzie z Króla, z Senatu, z Ministerium i z Posłów obranych. Seym na dwie Izby dzielić się będzie, na Izbę Poselską, i na Izbę Senatorską pod Prezydencyą Króla.

2*do*. Senatorowie i Ministrowie tylko w obiektach sprawowania się z Urzędowania swego i dopełnianych przez siebie Obowiązków w Kommissyach, a Ministrowie wszyscy w Straży zasiadaiący we wszystkich Materyach na Seymie *votum decisivum* nie będą mieli.

3*tio*. Liczbę Senatorów Swieckich do połowy uchwalonych na ninieyszym Seymie Posłów, w proporcyi równey, każdey Prowincyi porownywamy. A nominowanie Senatorów Nam Królowi Panuiącemu do naydłuższego życia, i wolny przez nas Króla wybór, za zgodą Stanów zachowuiemy. Następnym zaś Królom nominowanie iednego z dwóch Kandydatów, do wakuiącego Krzesła Swieckiego, po Woiewództwach, Ziemiach, i Powiatach, sekretnemi wotami wybierać się powinnych, zabeśpieczamy.

4*to*. Izba Poselska mieć będzie, na czele swoim Marszałka Seymowego, a przed obraniem onego Marszałka starey Laski Seymowey.

5*to*. Izb obydwoch Komplet uważaiąc razem Senatorów, i Posłów, składać się będzie naymnieу z czwartey części, a zrywaiący komplet w Sądach Seymowych odpowiadać ma.

V.

O obowiązku naydowania się na Seymie Senatorów, Ministrów, i Posłów.

1*mo*. Senatorowie, Ministrowie, i Posłowie, na każdym Seymie Ordynaryinym, równie i na każdym gotowym zwołanym od początku, aż do końca Seymu, tak na Sessyach Seymowych, iako i Prowincyonalnych naydować się powinni.

2*do*. Gdyby Senator nie był dwarazy raz poraz na dwoch Seymach Ordynaryinych, Urząd tracić będzie, i tenże Urząd wakuiącym zostanie. Jedna choroba, którą Senator na następnym Seymie zaprzysiądz ma, uwalniać będzie Senatora od wymienioney kary odpadnienia od Urzędu. Także od rygoru tego, Weteran Senator Sześćdziesięcioletni wolny będzie.

VI.

O beśpieczeństwie Osòb Seym składaiących.

1*mo*. Senatorowie, Ministrowie, i Posłowie, podczas Seymu nie będą używać dobrodzieystwa suspensy, iako i Posłowie za granicę wysłani, przez czas Poselstwa swego.

2do. Tak w ciągu Ordynaryinego, iako też gotowego Seymu, Osobom Seymuiącym waruie się bespieczeństwo ich Osób, a każdy ktoryby w czasie takowym, lub sześcią Niedzielami przed, i po Seymie gwałt iakikolwiek osobisty uczynił Osobie Seymuiącey, karany ma bydź o występek zelżonego Maiestatu.

VII.

O czynieniu zarzutów Senatorom, Ministrom, i Posłom.

1mo. W trzech dniach przed otwarciem Seymu, Posłowie złożą *Lauda*, każdy swych Seymików, z których są wybranemi u Marszałka zeszłego Seymu, lub gdyby się ten z przyczyny choroby nie znaydował, albo umarł, u pierwszego Posła tey Prowincyi, w którey zostawała Seymu pierwszego Laska: które to *Lauda* po obraniu Marszałka do Kancellaryi Seymowey oddane będą.

2do. W tymże czasie czyniący zarzuty, przeciwko Seymikom, tak iak są w Rozdziale o Seymikach opisane, u Marszałka starey Laski, lub mieysce iego, iako wyżey, zastępuiącego złożą obiekcye swoie na Piśmie, i za Rewersami.

3tio. Zarzuty przeciwko Seymikom czynione bydź powinny osobiście, choćby nawet przez iednego z manifestuiących się.

4to. W przypadku iednak zarzutów nie całe dzieło Seymikowania niszczących, ale tylko Osobę, lub Osoby pomimo Prawa obrane oskarżaiących, ieżeli takowe zarzuty na Rugach Seymikowych rozwiązane zostały, wznawiane więcey bydź nie mogą.

5to. Jeżeli zaś na Seymiku zarzucane nie były, na Rugi Seymowe choćby przez Plenipotentów czynione do Rezolucyi przyimowane bydź maią.

6to. Zarzuty *Criminis* Kondemnaty przeciwko Senatorom, Ministrom osobiście, lub przez Plenipotenta umocowanego do takowego Dzieła, składane będą u Marszałków Narodowych.

VIII.

O otwarciu Seymu i o Rugach.

1mo. Dzień otwarcia Seymu poczynać się będzie od zwykłego w Farnym Kościele Nabożeństwa, po którym, My Król odbierzemy w Senacie powitanie, od Marszałka przeszłego Seymu, lub zastępuiącego mieysce iego z oznaymieniem udania się Posłów do Izby własney dla odprawienia Rugów i obrania nowego Marszałka, a po daney od nas Króla przez Kanclerza odpowiedzi, Posłowie udadzą się do Izby Poselskiey, gdzie Marszałek przeszłego Seymu lub w niebytności Jego, pierwszy w porządku Poseł, z teyże Prowincyi, Laskę podniesie, i Seym zagai.

2do. Chociażby Marszałek Seymowy starey Laski nie był obrany Posłem na Seym następny Ordynaryiny, iednak w Seymie przypadłym obowiązki Prawem ninieyszym przepisane, aż do zdania Laski nowo obranemu Marszałkowi dopełnić powinien, po czym funkcya iego iuż ustawać będzie.

3tio. Po zagaieniu Seymu i ustąpieniu Arbitrów z Izby, ieżeli zarzuty przeciwko Seymikom oddane są do Laski, Marszałek

sta-

ſtarey Laſki w przytomności tych, którzy do każdego zarzutu należą, (bez dopuszczenia żadnych Poſelſkich głosów pod iakimkolwiek bądź pozorem zabieranych) do Rugów przyſtąpi w naſtępuiący ſpoſob.

4*to*. Nayprzód wprowadzone bydź powinny zarzuty, ieżeli iakie ſą, całe Dzieło Seymikowania, podług Rozdziału o Seymikach, niſzczące.

5*to*. Powinien czyniący zarzut okazać, iż naydował ſię obecnym na Seymiku, który oſkarża, iż ieſt dobrze oſiadły, dlaczego obowiązanym ieſt złożyć Kwit, iako płaci Ofiary Dzieſiątego Groſza do Skarbu z Poſseſsyi Dziedziczney naymniey *Złotych* Sto na Rok, lub ſtawić Zaręczyciela w Summie Kapitalney wartości Dobr takowému dochodowi odpowiadaiącey.

6*to*. Winien daley czyniący zarzut wymienić ieden naymniey przypadek całe Dzieło Seymikowania niſzczący, iak ieſt w Prawie o Seymikach; tenże przypadek z wytknięciem Przywodców popełnionego przeciw Seymikom przeſtępſtwa weſprzeć Manifeſtem uczynionym w ciągu Seymiku, lub naydaley we trzy dni po odbytych Seymikach.

7*mo*. Winien zaſkarżenie ſwoie w Manifeście zanieſione ſtwierdzić Manifeſtem naymniey dwunaſtu Ziemianów Poſseſsyą maiących, którzy na tychże Seymikach przytomnemi i czynnemi byli.

8*vo*. Ponieważ zaś zniſzczenie całego Seymiku zarzuca, przeto w przypadku oddalenia *ab activitate* Poſłów rzeczonego Seymiku podpadać karom tym ſamym, iakie ſą na Burzycielów Seymiku przepiſane, winien, gdyby zarzut nierzetelnym okazał ſię.

9*no*. Izba Poſelska złożona tylko z Poſłów zarzutom niepodległych, nayprzód głośnemi wotami, a potym koniecznie ſekretnemi Seymik oſkarżony, za ważny lub nieważny uzna.

10*mo*. A gdyby zachodziła równość wotów ſekretnych, Marſzałek równość tę rozwiąże, i za przywołaniem Arbitrów, ważność lub nieważność Seymiku ogłosi. Jeżeli uznana będzie na rugach nieważność całego Seymiku, tak dla zarzucaiącego, iako dla odwodzących ſię Sąd Trybunału oznacza ſię w Koronie z Regeſtru *directi Mandati*, a w Litwie *Officii* na Przeſtępców, Sąd kary w Prawie o Seymikach w Artykule XVIII. punkcie drugim przepiſane wſkaże, a podobnie zarzucaiącego, a nie dowodzącego, wedle tegoż Prawa o Seymikach w tymże Artykule XVIII. a punkcie piątym ukarze.

11*mo*. Rugom Izby Poſelſkiey Poſłowie przytomni i nieprzytomni podlegaią.

12*mo*. Rugi naywięcey trzy dni czaſu zabrać powinny, mogą zaś być prędzey ſkończone, ale czwartego dnia Izba do obrania Marſzałka Seymowego koniecznie przyſtąpić powinna.

IX.

Co do obrania Marſzałka i dalſzych czynów Seymowych, aż do Izb złączenia.

1*mo*. Marſzałek przeſzłego Seymu, lub w niebytności iego pierwſzy z porządku i z teyże Prowincyi Poſeł, przyſtępuiąc do obrania Marszałka, w nieprzytomności Arbitrów, rozdać każe wſzyſtkim Poſłom Regeſtr Oſób Funkcyą Poſelską zaſzczyconych z Prowincyi, na którą koley Laſki Seymowey przypada.

2*do*. Na Regeſtrze Stęplem oznaczonym każdy Poſeł przywołany głoſem Marſzałka, imię żądanego od ſiebie do wyboru na Marſzałkowſką doſtoyność podkreśli, a podkreślony Regeſtr złoży w naczyniu Elekcyine.

3tio. Gdyby dwa imiona zamiaſt iednego podkreślone na Regeſtrze znalazły ſię, także ieżeliby kto ſpoſobem podpisu imię ſwoie, lub cudze, albo też cyfrę lub znak iakikolwiek położył, iako nieważny, odrzuconym zoſtanie.

4to. Na Marſzałka pierwſze z porządku Woiewodztwo wotować zacznie, i potym koleyno Woiewodztwa wotować będą przez wſzyſtkie trzy Prowincye.

5to. Gdy Elekcya zakończy ſię, Marſzałek przeſzłego Seymu w przytomności pierwſzego Poſła z każdey Prowincyi wezwanego, wſzyſtkie Regeſtra przeliczy, Wota każdemu ſłużące, na oſobney karcie ſpiſze, i Poſła naywięcey Wotów zyſkuiącego Marſzałkiem ogłosi.

6to. W przypadku *paritatis Votorum*, Elekcya na Oſoby tylko *in paritate* zoſtaiące, przez los rozwiązana będzie.

7mo. W naczynie do tego ſporządzone włoży Marſzałek równe gałki, i iednego koloru w liczbie, ile Oſób *in paritate Votorum* zoſtaie, między któremi iedna Gałka odmiennego koloru być powinna, a dla ktorey Oſoby przy czytaniu iey Imienia dobyta będzie Gałka odmiennego koloru przez Dziecię do tego użyte, ten natychmiaſt za Marſzałka ogłoſzonym zoſtanie.

8vo. Po przywołaniu do Izby Poſelſkiey Arbitrów, Marszałek nowo obrany w przytomności wſzyſtkich odbierać będzie Laſkę od przeſzłego Marſzałka, lub zaſtępuiącego iego mieyſce, przed którym wykona przyſięgę Rotą naſtępuiącą: „ Ja NN. Przyſięgam Panu „ BOGU Wſzechmogącemu w Troycy Swiętey Jedynemu, na to, „ iż powierzony mnie Urząd Marszałka Seymowego, podług Prawa „ dopełnię, od nikogo dependować nie będę, tylko od całey Rzeczy- „ poſpolitey na Seym zebraney, porządek Seymowania podług Uſtaw „ Rzeczypospolitey, a mianowicie w Artykułach obowiązków moich „ w Rozdziale o Seymie, tak, iak gdyby wſzyſtkie co do ſłowa wy- „ piſane, i przezemnie w tey przyſiędze wymowione były, poſłu- „ ſznie i wiernie dokonam, obowiązki w Prawie o Straży przepi- „ ſane, wiernie dopełnię, nie uwodząc ſię ani przyiaźnią, ani nie- „ chęcią, ani datkiem, ani obietnicą, ani nadzieią, ani boiaźnią. „ Tak mi Panie BOZE dopomoż, i niewinna Syna Jego Męka. — Po czym Marſzałek za obranie ſwoie podziękowanie Izbie oświadczywszy, podług właſnego wybrania Sekretarza Seymowego z tey Prowincyi Obywatela, z którey ſam obrany, wyznaczy oſiadłego Szlachcica, który natychmiaſt Przyſięgę wykona Rotą dla ſiebie przepiſaną. „ Ja NN. Przyſięgam Panu BOGU Wſzechmogącemu w Troycy Swię- „ tey Jedynemu, na to, iż powierzony mi Urząd Sekretarza Seymo- „ wego, podług Prawa dopełnię, ſekretu w Stanach mi powierzone- „ go, wiernie dochowam, podane ſobie od Laſki Proiekta do czy- „ tania, nic nie przydaiąc, ani umnieyſzaiąc czytać będę, a podpi- „ ſane przez Marſzałka Seymowego, i Deputatów Seymowych do „ przepiſania ſobie dane, wcześnie do druku podam, i dopilnuię, „ nie przydaiąc nic ani uymuiąc, Tak mi Panie BOZE dopomoż i „ niewinna Syna Jego Męka.

10mo. Obrany Marſzałek na teyże ſamey Seſsyi, po wykonanych Przyſięgach, mianować ma z każdey Prowincyi po czterech Poſłów, którzyby Nam KROLOWI i Senatowi o iego wybraniu donieśli, i o chęci złączenia ſię Izby Poſelſkiey z Senatem oznaymili, o czym pierwſzy w porządku z tey ſamey Prowincyi, w którey ieſt Laſka, z pomiędzy Delegowanych do Senatu, Nam KROLOWI donieſie.

11mo. Odebrawſzy od Tronu przez iednego z Kanclerzów odpowiedź, ciż Delegowani do ſwoiey Izby powrócić maią.

12mo. Zatym My KROL trzech Senatorów po iednemu z każdey Prowincyi do Izby Poſelſkiey wyszlemy, wzywaiąc Poſłów do Senatu, po czym natychmiaſt Izba Poſelſka z Senatorſką złączyć ſię ma.

X.

X.

Co do wyznaczenia Deputacyi na każdym Seymie Ordynaryinym zwyczaynie potrzebnych.

1mo. Po wybraniu Marszałka Seymowego, złożone będą nazaiutrz Sessye Prowincyonalne, każdey z osobna Prowincyi, na których wybrani zostaną Deputowani. *1mo.* Do Deputacyi Seymowey. *2do.* Do odebrania sprawy od Straży. *3tio.* Do examinu czynności i wysłuchania Rachunków wszystkich udzielnych Magistratur, a to po trzech Posłów, i po iednym Senatorze z każdey Prowincyi.

Rota Przysięgi dla Deputatów do Deputacyi Seymowey.

„Ja NN. Przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Troycy „Swiętey Iedynemu, iż sumiennie i z pilnością przestrzegać bę„dę, aby Proiekta Seymowe w swoim porządku i rzędzie układane „STANOM Seymuiącym podawane były, iż w uwagach do tychże „Proiektów, moie własne zdanie, podług BOGA, Prawa, i Spra„wiedliwości podawać będę, iż w całym postępowaniu moim, Ar„tykuły Rozdziału Seymu do obowiązków moich stosuiące się tak, „iak gdyby wszystkie co do słowa wypisane, i przezemnie w tey Przy„sięgze wymienione były, posłusznie i wiernie dokonam. Tak mi „Panie BOZE dopomoż i niewinna Męka Jego.

Rota Przysięgi dla Deputatów do Straży.

„Ja NN. Przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Troycy „Swiętey Iedynemu, iako będąc Deputowanym do examinowania „czynności Straży, wszystkie iey działania na każdey z osobna Ses„syi, z iey Protokułu pilnie roztrząsać, wiernie opisywać, zdanie „podług BOGA, Prawa, i Sprawiedliwości, do Proiektu zaświad„czenia dla teyże Straży dawać będę, a cokolwiek Prawu przeci„wnego, lub nad moc Prawem teyże Straży pozwoloną przywłaszczo„nego postrzegę, albo iakie naprzeciw teyże Straży zażalenia odbiorę, „lub też gdzie Rezolucya przez którego Ministra z naruszeniem Pra„wa podpisana będzie, albo ieżeli Seym gotowy podług Prawa przez „Marszałka Seymowego zwołany nie zostanie, to wszystko STANOM „Seymuiącym wiernie przy Relacyi doniosę, nie uwodząc się w tey „całey na mnie włożoney posłudze, ani datkiem, ani obietnicą, ani „względem, ani boiaźnią, ani przyiaźnią, ani niechęcią. Tak mi „Panie BOZE dopomoż i niewinna Syna Jego Męka.

Rota Przysięgi dla Deputatów do Kommissyi Edukacyiney.

„Ja NN. Przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Troycy „Swiętey Iedynemu, iako pilnie, uważnie, i rzetelnie Percepty „i Expensa przeyrzę, przeyrzane adnotować będę, a w rozrządzeniu „teyże Kommissyi, iakie się mogą znaleść pożytki lub uszczerbki, „iakie naprzeciwko teyże Kommissyi zażalenia odbiorę, takie wier-

„ nie, nic nie opuszczaiąc, ani przydaiąc, STANOM Rzplitey do-
„ nioſę, i zdanie moie podług BOGA, Prawa, i Sprawiedliwości,
„ do Proiektu Zaświadczenia i Kwitu dla teyże Kommissyi dawać
„ będę. Tak mi Panie BOZE dopomoż i niewinna Syna Jego Męka.

Rota Przysięgi dla Deputatów do Kommissyi Policyi.

„ Ja NN. Przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Troycy
„ Swiętey Iedynemu, iako pilnie, uważnie, i rzetelnie Percepty i
„ Expensa do Kommissyi Policyi należące, przeyrzę, przeyrzane ad-
„ notować będę, a w rozrządzeniu teyże Kommissyi, iakie się mogą
„ znaleść pożytki lub uszczerbki, iakie przeciwko teyże Kommissyi
„ zażalenia odbiorę, takie wiernie nic nie opuszczaiąc, ani przyda-
„ iąc, STANOM Rzplitey donioſę, i zdanie moie podług BOGA,
„ Prawa, i Sprawiedliwości, do Proiektu Zaświadczenia i Kwitu dla
„ teyże Kommissyi dawać będę. Tak mi Panie BOZE dopomoż i nie-
„ winna Syna Jego Męka.

Rota Przysięgi dla Deputatów do Kommissyi Woyskowey.

„ Ja NN. Przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Troycy
„ Swiętey Jedynemu, iako pilnie, uważnie, i rzetelnie wszelkie
„ czynności i Ordynanse Kommissyi Woyskowey, iey Dyspozycye,
„ Lustracye, Likwidacye, oraz rozrządzenie Summ do niey wcho-
„ dzących, examinować i adnotować będę, a w rozrządzeniu teyże
„ Kommissyi, iakie się mogą znaleść pożytki lub uszczerbki, iakie
„ naprzeciwko teyże Kommissyi zażalenia dowody odbiorę, takie wier-
„ nie, nic nie opuszczaiąc, ani przydaiąc, STANOM Rzplitey do-
„ nioſę, i zdanie moie podług BOGA, Prawa, i Sprawiedliwości,
„ do Proiektu Zaświadczenia i Kwitu dla teyże Kommissyi dawać
„ będę. Tak mi Panie BOZE dopomoż i niewinna Syna Jego Męka.

Rota Przysięgi dla Deputatów do Kommissyi Skarbowey.

„ Ja NN. Przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Troycy
„ Swiętey Iedynemu, iako pilnie, uważnie, i rzetelnie Percepty i
„ Expensa Skarbowe examinować, z Prawem konfrontować, decessów,
„ ieżeliby iakie znalazły się, dochodzić, i to wszystko przeyrzane ad-
„ notować będę, a w rozrządzeniu teyże Kommissyi, iakie się mogą
„ znaleść przeciwko teyże Kommissyi zażalenia, odbiorę, takie wier-
„ nie nic nie opuszczaiąc ani przydaiąc, STANOM Rzplitey do-
„ niosę, i zdanie moie podług BOGA, Prawa, i Sprawiedliwości,
„ tak do ulepszenia Administracyi Skarbu, iako i powiększenia iego
„ Dochodów, donosić, i do Proiektu Zaświadczenia i Kwitu dla teyże
„ Kommissyi dawać będę. Tak mi Panie BOZE dopomoż i niewinna
„ Syna Jego Męka.

2do. Wybrane zaś tym sposobem Osoby do wyż rzeczonych Deputacyi, na pierwszey Seymowey Sessyi Przysięgę wykonać maią: Senatorowie przed Nami KROLEM, Posłowie przed Marszałkiem.

XI.

XI.

Co do czynów Seymowych po złączeniu Izb, aż do rozłączenia.

1mo. Po wezwaniu przez Nas KROLA, Izba Poselska uda się prosto do Izby Senatorskiey, końcem złączenia się z Senatem.

2do. Posłowie mieysca swoie zasiądą.

3tio. Marszałek Seymowy imieniem Izby Poselskiey, Sessyą Izb złączonych rozpocznie, a Kanclerz od Tronu da odpowiedź stosowną do wniesionego powitania KROLA.

4to. Zaczym Marszałek nayprzód, a potym Posłowie według porządku Województw, nakoniec Sekretarz Seymowy do ucałowania Ręki Krolewskiey przystąpią.

5to. Co gdy się odprawi, na pamiątkę, iż wszystkie Władze Exekucyine początek i źrzódło swoie od Narodu biorą, że Urzędy z woli Narodu Prawa i Rozkazy iego wykonywaią; Kanclerz od Tronu wyrzecze: *Stany Seymuiące Rzplitey z mocy Prawa, wszystkie Urzędy Exekucyine, w Władzy i działaniu swym zawieszaią.*

6to. Po ktorym ostrzeżeniu winien będzie Marszałek Seymowy przełożyć, że STANY Seymuiące zatrudnione stanowieniem Praw, i ważnemi Rzeczypospolitey Sprawami, gdy same czuwać w tymże czasie nad wykonaniem Praw nie mogą, znaiąc potrzebę, chętnie zezwalaią, aby wszelkie Urzędy Wykonawcze, w mocy i działaniu swym do dalszego Rzplitey rozrządzenia trwały, dlaczego wyroki swoie do Straży przesyłać będą do ich wykonywania, zaczym tenże Marszałek Seymowy ogłosi temi słowy == *Stany Seymuiące, wszystkie Magistratury, Urzędy Exekucyine, w Władzy i działaniu swym, do dalszego Rzeczypospolitey rozrządzenia, pod okiem swoim utrzymuią.*

7mo. Po czym mieysce mieć powinno czytanie *Pactorum Conventorum.*

XII.

O Elekcyi Sędziów Seymowych w złączonych Izbach.

1mo. Dnia drugiego Sessyi Seymowey w złączonych Izbach następować powinna Elekcya Sędziów Seymowych, ktorzy przez losy wybierani będą tym porządkiem.

2do. Na stoliku wśród mieysca, na którym *Ministerium* w Senacie zasiada, położone będzie naczynie Elekcyine pod trzema nierównemi kłotkami, od których ieden klucz przy Królu, drugi przy Marszałku przy Lasce w Senacie będącym, trzeci przy Marszałku Seymowym naydować się powinny.

3tio. Naczynie to przy każdey Elekcyi publicznie otwarte i próżne okazane zostanie przez Marszałka przy Lasce Senatu będącego.

4to. Zacznie się nayprzód Elekcya Senatorów na Seymie przytomnych.

5to. Daley przystąpić należy do wyboru przytomnych Posłów, podzieliwszy onych na trzy Prowincye.

6to. Dozor Elekcyi będzie przy Marszałku Narodowym Styr Izby Senatorskiey pod ów czas trzymaiącym, i przy Marszałku Seymowym.

7mo. Przy każdey z osobna Elekcyi tyle gałek w naczynia umieścić trzeba, ile z Prawa do niey Kandydatów wypada, a to w równey gałek wielkości i koloru iednego, wyiąwszy w Elekcyi z Senatu na każdą Prowincyą gałek cztery, w Elekcyi z Posłów na każdą Prowincyą gałek ośm które odmiennego koloru być powinny.

8vo. Zatym przy każdey z osobna Elekcyi, Marszałek przy Lasce Senatu będący, umieści gałki podług liczby, i naczynie zamknie.

9no. Sekretarz Narodowy, lub Urzędnik mieysce iego zastępuiący, imiona Senatorów, Sekretarz zaś Seymowy imiona Posłów stosownie do Elekcyi czytać będą, daiąc czas Dziecięciu wyciągać gałki z naczynia.

10mo. A przy którego wymienieniu, gałka odmiennego koloru przez Dziecię wyciągniona zostanie, takowego Marszałek przy Lasce Senatu z liczby Senatorów, a Marszałek Seymowy z liczby Posłów na Regestrze zapisze, i za oznaczonego do Funkcyi na Sąstwo Seymowe ogłosi.

XIII.

O wprowadzeniu Proiektów na Seym.

1mo. Po Elekcyi Sędziów Seymowych, dnia następnego zaczynać się powinno. 1mo. Czytanie uchwał Seymu gotowego, ieżeli te między Seymem, a Seymem Ordynaryinym iakie nastąpiły. 2do. Czytanie Proiektów do Prawodawstwa i do Podatków wieczystych, z Propozycyi od Tronu na Seymiki podanych, a przez Instrukcye do Izby przychodzących. 3tio. Czytanie Propozycyi od Tronu w publicznych Rzplitey Sprawach, tudzież Edukacyi, Policyi, Woyska i Skarbu potrzebach 4to. Czytanie Proiektów we wszystkich Dezyderyach, *respectivè* Woiewodztw, Ziem, Powiatów, i Miast znayduiących się w zaleceniach Seymikowych.

2do. Gdyby następnie, i w czasie czytania, ktokolwiek z Seymuiących chciał podać swoy Proiekt, takowy czytany być powinien.

3tio. Zacząwszy zaś od Sessyi pierwszey po Elekcyi Sędziów czas czternastu takichże Sessyi oznacza się, nie tylko dla wspomnionego czytania, lecz naybardziey dla dania czasu Deputowanym do dokładnego Examinu Straży, i Rządowych Rzplitey Kommissyi, aby też Examina w tey porze odbyte zostały.

4to. W czasie czytania wszystkich Proiektów, głosy żadne przerywać nie maią, i temu tylko z pomiędzy Posłów głosu u Marszałka Seymowego żądać wolno będzie, który przy Proiekcie swoim udzielnym powody do podawania onego wytłumaczyć będzie miał potrzebę.

5to. Senatorowie dawać Proiektów nie będą, a ieżeliby czas zbywał, po przeczytaniu wszystkich Proiektów, Senat koleyno będzie mógł zabierać głosy z przekładaniem Stanom rady wierney, i coby ku pożytkowi ogólnemu sądził być potrzebnym. Jeżeliby zaś cały czas zabranym został czytaniem Proiektów, w ów czas Senatu zdania na piśmie tylko oddawane będą do Deputacyi Seymowey, w sposobie Rady.

XIV.

O Relacyach, które Deputowani do Examinu Straży i Kommissyów wyznaczeni na Seymie czynić będą.

1mo. Po czternastu Sessyach odbytych, od piętnastey Deputowani do odebrania Sprawy od Straży i Rządowych Kommissyi, Relacye swoie

swoie Stanom Seymuiącym zdawać będą; każda Deputacya przed zaczęciem Relacyi, też Relacyą wydrukowaną kosztem Skarbu, Seymuiącym rozda.

2do. Pocznie Deputacya do examinowania Straży, a po niey następnie iedna po drugiey Deputacye do Kommissyów: Edukacyiney, Policyi, Woyskowey, Skarbu, wyznaczone.

3tio. Delegowani z Stanu Rycerskiego, po dwóch od każdey Kommissyi Rządowey, mieysce po Posłach Ziemskich mieć maią dla tłumaczenia się, a po nich Assessorowie i Kommissarze Mieyscy w Assessoryach, Kommissyach, Policyi, i Skarbu zasiadaiący, mieysce mieć będą, i *desideria* Miast donosić w Seymie maią, które do Deputacyi Seymowey oddane zostaną. A ci, gdy tego potrzeba będzie, i gdy zechcą, będą u Marszałka Seymowego u Laski o głos prosić, i ten im zabroniony być nie może, i ci tłumaczyć się będą zwyczaiem dziś praktykowanym zabierania głosów przez Delegowanych od Kommissyów.

4to. Każda Relacya zamykać powinna nie tylko czyny naganne przez Deputacyą examinuiącą upatrzone, ale i te, które przez iakiegożkolwiek Obywatela Deputacyi examinuiącey, z podpisem iego doniesione będą, bądź na Magistraturę, bądź na Osoby w niey zasiadaiące, z Administracyi wynikłe.

5to. Przy Relacyi winna Deputacya examinuiąca każda podać zdanie swoie na zaskarżenie przez Obywatela zaniesione, i Proiekt gotowy tak na każde zaskarżenie, iako i do zaświadczenia Kwitem, kiedy nań Straż albo Kommissye zasłużą, lub do zawieszenia tegoż Kwitu Proiekt, a nawet i do odmówienia onegoż z naganą i skassowaniem czynów nieprawnych.

6to. W przypadkach naruszenia Praw, utraty Skarbu Rzpltey, i publicznych Funduszów przez Straż, albo iakąkolwiek z Kommissyów Rządowych ze szkodą Kraiu, i nadwerężeniem spokoyności publiczney dopełnionych, poda Deputacya przy Relacyi opinią odesłania do Seymowych Sądów tych wszystkich, którzyby zdania swego rozpisem nie usprawiedliwili.

7mo. Zdanie i opinie Deputacyi examinuiącey każdey na tychże Sessyach układane być powinny iednomyślnością, albo prostą większością głosów.

8vo. Komplet dla wszystkich Deputacyów przez Seym wyznaczonych, z pięciu Osób być powinien naymniey, a pomiędzy niemi koniecznie po iedney Osobię z każdey Prowincyi.

9no. Pioro trzymaiący w każdey Deputacyi przez nią z pomiędzy Deputowanych Posłów wybrany, Protokuł porządny czynów Deputacyi trzymać będzie, w nim prezencye dla usprawiedliwienia kompletu zapisywać, *pluralitatem* Wotów notować, i Rozpisy w czym? i przez kogo czynione? zaświadczyć.

10mo. W porządku równości zdań w każdey Deputacyi do examinu wyznaczoney, Prezyduiący *paritatem* rozwiąże.

11mo. Gdyby kto z Deputowanych, lub z Posłów niewchodzących w Deputacyą, nie zgadzaiąc się na Proiekt Kwitu przez Deputacyą examinuiącą podany, lub na opinią teyże w którey okoliczności daną, oświadczył przeciwne zdanie, natenczas Proiekt od siebie drugi zaraz podać powinien, a natychmiast *Turnus* iść ma między Proiektem Kwitu lub opinii od Deputacyi examinuiącey podanych, a Proiektem Kwitu lub opinii przez Deputowanego lub innego Posła proponowanych, w takim przypadku większość prosta głosów rozwiąże Kwestyą.

12mo. W czasie tym zdawania Relacyów z examinu Kommissyów, wolno każdemu z Posłów Proiekta podawać w postrzeżonych potrze-

C 2 bach

bach Edukacyi, Policyi, Skarbu i Woyſka, albo w upatrzonych w nich wadach.

13*tio.* Po odbyciu Relacyi przez Deputacyą do examinu Straży wyznaczoną, naſtępować powinna *semotis Arbitris*, Relacya obrotu politycznego intereſsów Zagranicznych, która drukowaną być nie powinna; a ieżeliby iaka okoliczność wątpliwą być zdawała ſię, lub obiaśnienia potrzebowała, i Stany Seymuiące żądały, by w tym ſię obiaśnić, natenczas ma być obrana Deputacya przez Wota ſekretne w Osobach trzech po iedney z każdey Prowincyi, bądź z Senatu, bądź z Posłów, ktore Przyſięgę na nayściśleyſzy ſekret wykonaią, examen z wſzelkich ſpraw dopełnią, i Relacyą Stanom uczynią. A w rzeczach ſekretu potrzebuiących, doniosą Stanom wiarą poprzyſiężoną, czyli Osoby do intereſsów Zagranicznych użyte, ſprawiły ſię we wſzyſtkim zgodnie z intereſsami i pożytkiem Rzplitey.

14*to.* Rota Przyſięgi dla tychże Delegowanych naſtępuiąca naznacza ſię = „ Ja N.N. Przyſięgam Panu BOGU Wſzechmogącemu
„ w Troycy Swiętey Iedynemu, iż w zleceniu mnie danym od Sta-
„ nów Rzeczypoſpolitey do wyexaminowania interessów Zagranicznych,
„ z naywiękſzą pilnością w tymże examinowaniu ſprawować ſię bę-
„ dę, ſekret iak nayściśley zachowam, a cokolwiek ſzkodliwego lub
„ zdrożnego poſtrzegę, podług opisu Prawa Stanom doniosę.

15*to.* Po zakończoney w Stanach Relacyi Składu Politycznego intereſsów Zagranicznych, maią mieć audyencyą Posłowie Rzplitey u Dworów poſtronnych rezyduiący, a to po zakończeniu ſwego Poſelſtwa *semotis Arbitris*. Posłowie zaś Cudzoziemſcy, gdyby żądali audyencyi w Stanach, w tymże czaſie mieć ią będą.

16*to.* Na wyſłuchanie Relacyow wſzelkich, danie Kwitów w złączonych Izbach, czytanie Proiektów, i danie Audyencyi Posłóm, Seſsyi osmnaście wyznacza ſię, a ile razy też Relacye w osmnaſtu Seſsyach odbydźby ſię nie mogły, czas tych Relacyi dłużey przeciągnąć będzie należało, do zakończenia tychże Relacyi, i nayzupełnieyſzego roſtrząśnienia wſzelkich czynności i ſprawowania ſię Władz Wykonawczych. A ten czas przedłużony nie ma nic uymować tym Seſsyom, które ſą wyznaczone do osobnych Materyi w rozłączonych Izbach.

17*mo.* Kończyć ſię będzie czynność w Izbach złączonych w czaſie oznaczonym, na wyſłuchaniu i rozwiązaniu zaskarżeń takich, których Decyzya do Sądów Seymowych należy, a to *per Turnum* głośny i ſekretny, proſtą większością Wotów na takową proſtą Propozycyą = *Czyli w zaskarżeniu N.N. Sąd Seymowy ma być przyznanym? albo nie?* A nayprzód względem Miniſtrow w Straży zasiadaiących, ieżeliby o przeſtępſtwa Prawa zaskarżeni byli, ma naſtępować takoważ Decyzya.

18*vo.* Przed rozłączeniem się Izb, Sekretarz Narodowy, lub pierwszy z porządku po nim Urzędnik Senatorom, a Sekretarz Seymowy Posłom rozda Regestr Stęplowany wszystkich Ministrów w Straży, i Kommissyach Rządowych zasiadaiących, końcem wotowania przez Seymuiących, czyli który z Ministrów ma bydź odmieniony, lub nie? Ma stać wazon na stole okazany, że iest próżny, a Stoliki po bokach osłonione, i potym zamknięty trzema Kluczami bydź powinien, od którego ieden Klucz przy Królu, drugi przy Marszałku Narodowym pierwszym w porządku, a trzeci przy Marszałku Seymowym bydź ma. Każdy Senator, i Poseł koleyno wzywany podkreślać będzie tych Ministrów, których odmiany z przyczyny nieufności życzy, i Regestr zwinięty w wazon włoży. Po skończonym wotowaniu Król z Senatu po iednemu, a Marszałek z Seymu po dwoch Posłów, z każdey Prowincyi do rewizyi wotów, wyznaczy.

czy. Wazon publicznie otworzony, Regestra przez Deputowanych wyięte, przeliczone i rewidowane bydź powinny. Która rewizya z ogłoszeniem wotów koniecznie na iedney Sessyi zakończona bydź ma. Jlekroć który Minister od dwoch części Osób Seymuiących, przeciwko trzeciey podkreślony będzie, ten tym samym od Urzędu oddalony zostaie. Oddalenie tym sposobem Minisra od Urzędu nic nie może szkodzić iego sławie i prawom Obywatelskim, nominowanym iednak powtórnie na Ministra bydź nie może, chyba po upłynionych latach sześciu. Opisane w tym sposobie wotowanie na oddalenie albo utrzymanie Ministrów, na każdym Seymie Ordynaryinym ma następować koniecznie w czasie wyżey wyrażonym, a Marszałkowie Narodowi i Seymowy nie czekaiąc dopomnienia się Seymuiących, do czego każdy ma Prawo, sami z swego obowiązku teraźnieyszym Prawem na nich włożonego, dla dopełnienia onego, przystąpić do uskutecznienia tegoż powinni. Nominowanie na *Ministeria* tak wakuiące, ieżeliby przed Seymem rozdane niebyły, iako i do Straży, zawsze ma następować przed rozłączeniem się Izb, i Król nominować na *Ministeria* nie może tylko Szlachtę rodowitą dobrze osiadłą, Katolików. Minister rezygnować nie może *Ministerium* w innym czasie, tylko w czasie Seymu Ordynaryinego w Stanach; a to aż po odbytym wotowaniu wyżey wyrażonym, rewizyi wotów i onych ogłoszeniu. Co się ma rozumieć o tych Ministrach, którzyby oddaleni nie byli.

XV.

O obowiązkach Deputacyi Seymowey.

1*mo.* Na Seymach Ordynaryinych będzie obowiązkiem Deputacyi Seymowey pilnować, aby żaden Proiekt nie dążył do naruszenia i odmiany Prawa fundamentalnego pod tytułem: *Ustawa Rządowa*, i Praw niewzruszonych. Dzielić zaś będzie Deputacya Seymowa Proiekta na *Prawodawcze*, i *Uchwały Seymowe*.

2*do.* W rzędzie Proiektów *Prawodawczych* umieszczać będzie Deputacya Seymowa. 1*mo.* Proiekta do Praw Politycznych. 2*do.* Do Praw Cywilnych. 3*tio.* Do Praw Kryminalnych. 4*to.* Do podatków wieczystych.

3*tio.* Za Prawo *Polityczne* uważane bydź ma to, cokolwiek ściąga się do udoskonalenia w odmianie lub poprawie szczególnych opisów Formy Rządowey, zawsze iednak bez naruszenia fundamentalnego Prawa pod tytułem: *Ustawa Rządowa.* Pod wyrazem *Praw Cywilnych* oznaczaią się te, które stanowią, podług iakich prawideł, winni Obywatele między sobą zachować się w prywatnych swoich własnościach, względach i umowach. Pod wyrazem *Praw Kryminalnych* oznaczaią się te, które w uczynkach Obywatelów przestępstwa określaią, i kary za nie wyznaczaią. Pod wyrazem podatków wieczystych, maią się rozumieć ofiary, i Podatki stałe, do powiększenia Skarbu Publicznego.

4*to.* Za uchwały Seymowe uważane zawsze będzie to, co się ściąga do ustanowienia Poborów doczesnych w czasie woyny, stopnia monety, zaciągania długu Publicznego, Indygenatów, Nobilitacyi, i innych nadgród przypadkowych, rozkładu wydatków publicznych ordynaryinych, i extraordynaryinych, Woyny, Pokoiu, zawierania Traktatów związkowych, i ostateczney Ratyfikacyi tychże, oraz i handlowych wszelkich Dyplomatycznych Aktów i umów, do Prawa Narodów ściągaiących się, i tym podobnych zdarzeń, główným Rzplitey potrzebom odpowiadaiących.

5to. Deputacya Seymowa w rzędzie Proiektów, do uchwał Seymowych uczyni podział dwoiaki; Pierwszy, który zawierać w sobie będzie Proiekta, ściągaiące się do zawierania Traktatów Związkowych, zaczepnych z Zagranicznemi Mocarstwami, wydawania woyny, zaciągania długu publicznego, trwałego kompletu Woyska, i postanowionego nań wieczystego Podatku. Podział drugi, też Deputacya uczyni z tych Proiektow, które obeymować będą Traktaty i materye handlowe, stanowienie pokoiu, rozrządzenie dochodem Skarbowym, ustanowienie w czasie woyny Poborów doczesnych, stopień monety, i które tyczeć się mogą Edukacyi Kraiowey bez naruszenia fundamentalnych iey Zasad. Cokolwiek tylko do Policyi Kraiowey ściągać się może; Cokolwiek proiektowanym będzie w urządzeniu wewnętrznym Woyska; Cokolwiek ściągać się może, do polepszenia urządzenia Skarbu; Co się tycze nadgród Indygenatów i Nobilitacyi; naostatek ściągaiące się Proiekta do dezyderyów Prowincyów, albo Woiewództw, Ziem, Powiatów i Miast.

6to. Deputacya podług Prawa o Miastach przygotuie Proiekt, do Nobilitowania Mieszczan tych, ktorzy byli Plenipotentami Miast, oraz tych, którzy kupili Wsie, lub Miasta całkowite, a podadzą o to prozbę do Stanów Marszałkowi Seymowemu, niemniey Osób trzydziestu z Mieszczan Nobilitować się maiących.

7mo. Podług tych rozgatunkowania prawideł Deputacya Seymowa zbierać będzie wszystkie, do każdego gatunku należące Proiekta, iuż od Króla i Straży, iuż od Seymuiących Osób podane, zachowuiąc zawsze pierwszeństwo, między Proiektami, które od Króla podane będą.

8vo. Jeżeli w Proiekcie podanym przez Seymuiącego obiekt naruszałby Prawo, pod tytułem: *Ustawa Rządowa*, też Deputacya podaiącego zaprosiwszy, wystawi onemu potrzebę, albo cofnienia zupełnego, albo odmiany. Jeżeliby zaś podaiący Proiekt uwagami przełożonemi nie dał się przekonać, Deputacya Seymowa Proiekt od Seymuiącego pod rozdziałem, i gatunkiem do których nayznaczniey zmierza, umieści, a w opinii przyłączoney uwagi przyda. *1mo.* Jeżeli treść Proiektu nie iest z gatunku Prawa pod tytułem: *Ustawa Rządowa.* *2do.* Proiekt czy iest czysto podany? czy nie zawiera w sobie materyi różney większości głosu podległey?

9no. Co do dezyderyów Prowincyonalnych, i szczególnych Woiewództw, Ziem, i Powiatów, Deputacya Seymowa strzedz tylko tego będzie powinna, aby te ściągały się do Prowincyi, albo Woiewództwa, Ziemi, czyli Powiatu dobra, i szczególney wygody, bez odmiany podziału Władz Exekucyinych i tychże międdy sobą stosunków.

10mo. Takowe Uwagi Deputacya Seymowa, na swych Sessyach iednomyślnością, albo większością zdań Deputowanych głośną, a w komplecie nayraniey pięciu Osób determinować powinna; w skład zaś Deputacyi Seymowey Marszałek Seymowy wchodzić zawsze może.

11mo. Cokolwiek względem trzymaiącego Pioro, Protokułu, rozwiązania *paritatis*, rozpisów, i w komplecie znaydować się po iedney przynaymniey Osobie z każdey Prowincyi powinnych, o innych Deputacyach powiedziano, to wszystko ma bydź i dla Deputacyi Seymowey prawidłem.

12mo. Jeżeli uchwały Seymu gotowego w urządzeniu wewnętrznym iakie nastąpiły, między Seymem a Seymem Ordynaryinym, Deputacya Seymowa umieszczać one będzie, na czele każdego gatunku Proiektów, do którego z swey natury należeć będą, aby też uchwały do rozwagi i decyzyi Stanów, pod właściwym rodzaiem materyi zawsze nayprzód przechodziły.

13tio.

13tio. Rozgatunkowane Proiekta z uwagami swemi Deputacya Seymowa wydrukować rozkaże, expensem Skarbu publicznego, na tyle Exemplarzów, ile Seymuiących będzie Osób, i podług podziałów wyżey w Prawie wyrażonych; z tych iedne po drugich koleyno Sekretarzom Narodowemu do Senatu, i Seymowemu do Poselskiey Izby, tak wcześnie oddać starać się będzie, aby trzema dniami przed rozłączeniem się Izb, rozdawanie rzeczonych Proiektów poczęło się, i czasu tyleż zawsze, na każdy Proiekt Seymuiący miał do deliberacyi.

14to. Zeby zaś Deputacya Seymowa w tak ważnych i ciągłych obowiązkach pomoc miała należną, oprócz Sekretarza Seymowego i Kancellaryi Seymowey, mieć będzie dodanych sobie iednego z Subalternów Straży i po iednemu z takichże Subalternów każdey oddzielney Kommissyi, którzy iey do ułatwienia robot, z obowiązkiem zupełney powolności, przydani będą.

XVI.

Co do czynów Seymowych w rozłączonych Izbach i o decyzyi Proiektów.

1mo. Jak tylko wedle powyższych Artykułów zakończonemi zostaną Relacye; iak Straż i Kommissye, kwity i zaświadczenia otrzymaią, i zaskarżenia Deputacyów i Obywatelów rozwiązanemi zostaną; gdy inne też z przepisu Prawa dopełnią się czynności, Izby, Senatorska i Poselska, rozłączyć się będą powinny, a Marszałek Seymowy pożegnawszy Króla, powróci wraz z Posłami do Izby Poselskiey.

2do. Jzba Poselska iako wyobrażenie i skład Wszechwładztwa Narodowego, będzie Swiątynią Prawodawstwa. Po rozłączeniu się Izb, zaraz czynności swoie rozpocznie, i ciągle tym się zatrudni, aż do wybiegu dni przepisanych.

3tio. W Izbie Poselskiey Assessorowie i Kommissarze Mieyscy w Assessoryach, Kommissyach, Policyi i Skarbowey zasiadaiący, po Delegowanych z Kommissyów Rządowych mieysce mieć będą, dla donoszenia dezyderyów Miast, iak iest w Artykule XIV. opisano.

4to. Jakim porządkiem Deputacya Seymowa podług przepisu Prawa rozgatunkuie Proiekta, w takim też porządku Marszałek Koła Rycerskiego wprowadzać też Proiekta będzie do Izby Poselskiey ieden po drugim. Gdyby iednak Deputacya Seymowa Proiekt umieściła nie pod właściwym sobie Prawem oznaczonym gatunkiem, i gdyby to okazane zostało, Deputacya powinna będzie między materye sobie właściwe takowy Proiekt umieścić.

5to. Sekretarz Seymowy czytać będzie Proiekta, a po przeczytaniu Proiektów, zaraz i uwagi w Deputacyi Seymowey, ieżeli będą iakie, w czasie zaś takowego czytania, żadne głosy przerywać attencyi Seymuiących nie będą.

6to. Zaczynać się będzie nayprzód decyzya Proiektów Prawodawczych do Praw Politycznych, Cywilnych, Kryminalnych, i podatków wieczystych, bądź z Propozycyów od Tronu na Seymiki podanych, a przez Instrukcye do Izby przychodzących, bądź też z Proiektow na Seymie podanych pod decyzyą podpadaiących.

7mo. Proiekta do Praw Politycznych, których natura pod Artykułem XV. iest opisana, decydowane będą dwoma częściami wotów przeciwko trzeciey. Proiekta do Praw Cywilnych prostą większością

ścią wotów, Proiekta do Praw Kryminalnych dwoma częściami wotów, przeciwko trzeciey, a Proiekta do Podatków wieczystych trzema częściami wotów, przeciwko czwartey decydowane bydź maią. To iest: gdy w Izbie Poselskiey oznaczone dwie lub trzy części wotów, albo prosta większość podług gatunku materyi wymienionych będą za Proiektem, Proiekt zamieniony zostanie w Prawo; ile razy zaś oznaczoney Prawem wielości wotów dostawać nie będzie, Proiekt upadnie.

8vo. Każde pomienione Prawo Polityczne, Cywilne i Kryminalne, po przeyściu formalnym w Izbie Poselskiey, do Senatu natychmiast przesłane bydź powinno. Po przeczytaniu żądanego Prawa w Senacie, Król zdanie swóie otworzy, a Marszałek przy Lasce Senatu będący, o zdanie Senatu zapyta. Jeżeli nie będzie w Senacie iednomyślności, na żądane przez Izbę Poselską Prawo, *Turnus* iść zaraz ma na takową prostą Propozycyą: *Czyli Prawo żądane ma bydź zawieszone do dalszey Narodu deliberacyi, czyli też zaraz ma mieć swoią Exekucyą?* Takaż sama część wotów w Senacie decydować będzie zawieszenie Prawa, iaka iest oznaczona do decydowania tegoż Prawa w Izbie Poselskiey, to iest dwoch części przeciwko trzeciey, albo prostey większości podług gatunku materyi Prawem opisaney. Jle razy zaś nie będzie w Senacie takiey części, za zawieszeniem, na tenczas w Izbie Poselskiey ustanowione Prawo, w mocy swey zostanie. A w decyzyi takowey zawsze po wotach głośnych sekretne iść powinny, choćby nikt onych nieżądał, gdyż na rzeczoną Propozycyą, decyzyą Senatu, sekretne wota stanowić będą.

9no. Przyięcie tego Prawa w Senacie sposobem dopiero opisanym, moc i świętość Prawu nadawać będzie, wstrzymanie zaś zawiesi tylko Prawo do przyszłego Ordynaryinego Seymu, na którym gdy powtórnie w Izbie Poselskiey, liczbą wotów w Prawie opisaną, utrzyma się, Prawo zawieszone od Senatu przyiętym bydź musi.

10mo. Zawieszenia Prawa do drugiego Seymu, Senat mieć będzie moc tylko w materyach powyższych Prawodawczych, to iest: Politycznych, Cywilnych i Kryminalnych. Zaś co do wieczystych Podatków i Uchwał Seymowych, które w następuiącym Artykule XVII. są opisane, mocy zawieszenia nie ma, ale do wotów tak, iak Izba Poselska, należy.

11mo. Na decydowanie Praw Politycznych, Cywilnych, Kryminalnych i wieczystych Podatków, iako też tych, któreby do deliberacyi Narodu przeszłego Seymu Ordynaryinego zawieszone zostały, liczba Sessyów ośm oznacza się. A na następnym Seymie Ordynaryinym zawieszone do deliberacyi Narodu Prawa pod gatunkiem właściwym materyi naypr zód rozwiązywane bydź maią.

XVII.

O dalszych czynnościach w Izbach rozłączonych.

1mo. Po upłynionych Sessyach ośmiu na decyzyi Proiektów do Praw Politycznych, Cywilnych, Kryminalnych, i wieczystych Podatków, zaraz na następney Sessyi zacznie się decyzya Proiektów od uchwał Seymowych, z tych gatunków materyi, ktore podług przepisanego Prawa dla Deputacyi Seymowey w Artykule XV. a punkcie 9tym należą do podziału pierwszego, na który rodzay Proiektów z po-

z podziału pierwszego liczba trzech Sessyów naznacza się. Daley decydowane będą Proiekta tyczące się Handlu, Edukacyi, Policyi, Woyska, Skarbu, Indygenatów, Nobilitacyi Mieszczan, i innych Osób, także zasłużonych nadgrod przypadkowych, i innych materyi w tymże Artykule XV. a punkcie *9tym* do Uchwał Seymowych podziału drugiego należących, na które oznacza się liczba Sessyów dwunastu.

2do. Proiekta do Uchwał Seymowych z podziału pierwszego decydowane będą dwoma częściami Wotów Seymuiących przeciwko trzeciey. Proiekta do Uchwał Seymowych z podziału drugiego prostą większością Wotów stanowione zostaną, to iest: gdy będzie za Proiektem liczba Wotów Prawem oznaczona, złączonych Izb obydwóch, Proiekt zamieniony zostanie w Wyrok i Uchwałę Seymową; przeciwnie, ile razy liczba Wotów Prawem oznaczona nie będzie za Proiektem, tenże Proiekt upadnie. Naostatek Dezyderya Prowincyów Woiewództw, Ziem, Powiatów, i Miast, kończyć będą zatrudnienia Izby Poselskiey w przeciągu Sessyów sześciu, na które dla każdey Prowincyi dwie Sessye wyznacza się.

3tio. Gdyby których materyi Decyzya prędzey skończyła się niż maią czas Sessyi wyznaczonych, tedy następne materye ich mieysce zabierać maią.

4to. Wszystkie materye gdy pod różną większość Wotów Seymuiących, podług wyższego opisu Prawa, podane zostały, po przeczytaniu każdego Proiektu i opinii Deputacyi Seymowey, Marszałek Seymowy zapyta się Izby o zgodę na cały Proiekt, a za oppozycyą chociażby iednego z Posłów, zaraz przystąpi *ad Turnum* na tę Propozycyą = *Czyli Proiekt przeczytany ma być w całości przyiętym, albo poprawionym?*

5to. Jeżeliby który z Posłów sprzeciwił się całemu Proiektowi, i tegoż odrzucenia zupełnego żądał, ma zaraz od siebie podać Propozycyą taką: *Czyli Proiekt ma być odrzuconym, albo poprawionym?* Między którą Propozycyą i od Laski daną, poprzedzi nayprzód *Turnus* na zapytanie: *Jaka z Propozycyów przyięta będzie?* a ten słowami tylko *affirmativè*, albo *negativè* odbywać się powinien.

6to. Jeżeli większością utrzyma się Propozycya do oddalenia Proiektu zmierzaiąca, Proiekt taki iuż drugi raz na tym Seymie podniesionym nie będzie.

7mo. Jeżeli zaś od Laski podana Propozycya utrzymaną zostanie, wtedy Marszałek Seymowy zaraz kommunikować onę będzie Marszałkowi przy Lasce Senatu będącemu, i obydwie Izby przez Wota decydować będą, przyięcie Proiektu całkiem, albo poprawę onego.

8vo. Gdy przyiętym być nie może Proiekt inaczey iak przez liczbę Wotów trzech części przeciwko czwartey, dwóch części przeciwko trzeciey, albo prostey większości w Senacie, i w Izbie Poselskiey razem przeliczonych, podług rodzaiu, z którego podług wyższego opisu Prawa w Artykule XV. zawartego, będzie Proiekt; przeto z kommunikacyi wzaiemney przez Laski obydwóch Izb, iaka wypadnie większość, Sekretarz Narodowy w Senacie, a Marszałek Seymowy w Izbie Poselskiey wypadłą podług Prawa *pluralitatem* ogłoszą, i Proiekt za Uchwałę Seymową przyięty, w Izbie Poselskiey nayprzód Przez Marszałka Seymowego, a w Senacie przez Marszałka przy Lasce Senatu będącego, podpisanym zostanie.

9no. Po niedoszłey większości do liczby Prawem ninieyszym nakazaney, gdy Proiekt do poprawy odesłanym zostanie, Marszałek Seymowy rozdawać będzie głosy Posłom żądaiącym z kolei Prowincyi do samey tylko iedynie materyi toczącey się, dla wyświecenia teyże materyi, a po tych zakończonych, wezwie sprzeciwiaiących się Proiektowi do Deputacyi Seymowey, aby wraz z tąż Proiekt poprawić starali się.

10mo. Odesłanie Proiektu końcem poprawy do Deputacyi, zatrzymywać Izb nie będzie od wprowadzenia z porządku, i decydowania innych następuiących.

11mo. Przyniesiony nazad do Izby Proiekt iuż poprawny, może nawet przerwać materyą rozpoczętą; a ieżeli po przeczytaniu onego, większością głosów, iako wyżey, i całkowicie przyiętym nie zostanie, w ów czas na tym Seymie podniesionym iuż więcey nie będzie.

12mo. Jaki sposób przepisany iest Prawem na decydowanie Proiektów, tym samym sposobem decyzya Uchwał Seymu gotowego wewnętrznego urządzenia tyczących się, ieżeliby iakie między Seymem a Seymem Ordynaryinym były w gatunku własney materyi, nayprzód następować będzie, a to dla zapewnienia Narodu, czyli Uchwały tamte na daley obowiązywać go będą do posłuszeństwa.

13tio. W obiekcie Dezyderyów Woiewodztw, Ziem i Powiatów, te w porządku Prowincyów, w iakim rzeczone Woiewodztwa, Ziemie lub Powiaty, w którey Prowincyi nayduią się, iedne po drugim pod decyzyą przychodzić powinny; a na którym Woiewodztwie, Ziemi lub Powiecie, czas Sessyom w rozłączonych Izbach wypłynie, od Dezyderyów tego Woiewodztwa, Ziemi lub Powiatu, następnego Seymu decyzye w czasie przyzwoitym poczynać też powinny.

14to. Jeżeliby zdarzyć się miało, iżby w Izbie Poselskiey iednogłośnie został Proiekt przyięty, łubo różney większości Wotów podany Prawem ninieyszym, a za kommunikacyą Senatowi uczynioną, podobna iednogłosność i w Senacie nastąpiła; Proiekt takowy w Ustawę zamienionym zostanie.

15to. Jeżeliby zaś w Senacie taż sama materya wprowadzona iednogłośnie przyiętą nie była, dla przyczyn, które opponuiący się w głosie swoim wyłuszczyć powinien, i Wota żądane byłyby; Izba Poselska do Wotowania w tymże samym czasie co i Senat przystąpi, dla ścisleyszego Prawa dopełnienia w wyiaśnieniu Wotów, a iaka większość według rodzaiu i gatunku Proiektu wypadnie, ten albo przyiętym, albo odrzuconym zostanie.

16to. Po poprawie Proiektu przez Deputacyą Seymową i wezwanych, ile razy, czy to w Izbie Senatorskiey, czyli też Poselskiey żądane będzie powtorzenie czytania Proiektu poprawionego; Sekretarz Narodowy, i Sekretarz Seymowy czytać go będą, dla lepszego wyrozumienia onego.

17mo. Po każdey materyi, która do Decyzyi Seymowey w iakieykolwiek okoliczności, i kiedykolwiek, podług opisu Praw, właściwie przychodzić będzie, ile razy przez Wota decydowana zostanie, tedy zawsze po odbytych Wotach głośnych, sekretne Wota, chociażby ich nikt nawet nie żądał, tak w Izbie Senatorskiey iako i Poselskiey iść powinny, ani od tych Wotów sekretnych Stany uwalniać się będą; dlaczego stanowiemy: iż po odbytych Wotach głośnych, to tylko Decyzyą Seymową będzie, co przez Wota sekretne ustanowione zostanie. Jedna tylko materya wieczystych Podatków i trwałego kompletu Woyska, które nigdy przez Wota sekretne decydowane nie będą, ale przez Wota tylko głośne. Każde Prawo, czyli Uchwałę Seymową po ustanowieniu zaraz Marszałek Seymowy wraz z Osobami do Deputacyi Seymowey wyznaczonemi podpisywać maią w zwykłey Izbie konferencyonalney Seymowey, a Sekretarz Seymowy do Oblaty w Akta, gdzie Seym będzie, naydaley dnia trzeciego podać powinien.

18vo. Aby Prawo o Miastach na teraźnieyszym Seymie za część Konstytucyi Ustanowione, miało pewną i niezawodną swą Exekucyą; przeto stanowiemy: iż Mieszczanie, ktorzyby nie byli ieszcze Szlachtą, a będą od Miast Plenipotentami, ci wszyscy Nobilitowani być maią, niemniey który Mieszczanin kupi całkowite Miasteczko lub Wieś, ieżeli poda o to prozbę do Stanów Marszałkowi Seymowemu,

Nobi-

Nobilitowanym być ma. Prócz tego zaś na każdym Seymie Ordynaryinym trzydziestu Mieszczan ma być Nobilitowanych za rekommendacyą Posłów Ziemskich i Miast; Nobilitacya Plenipotentów Mieyskich tych, którzy kupili z Mieszczan Dobra, i Osób trzydziestu, odmówiona inaczey być nie może przeciwko szczegolney którey Osobie, tylko trzema częściami Wotów przeciwko czwartey, podobnie uwolnienie *à Scartabellatu* Osób Nobilitowanych przez takąż samą tylko liczbę Wotów następować powinno.

XVIII.

O Elekcyi Vice-Marszałka, pewności zaleceń Seymowych Straży posłanych, i Prorogacyi Seymu.

1mo. Po odbytych materyach wyż wyrażonych, dnia ostatniego przed ostatnim złączeniem się Izb Senatorskiey z Poselską, Elekcya Vice-Marszałka w Izbie Poselskiey następować ma, a to z Posłow tey Prowincyi, przy którey Laska i tym samym obrządkiem i sposobem iak iest w teraźnieyszym Prawie opisana Elekcya Marszałka w Artykule IX. Ten Vice-Marszałek to wszystko dopełniać będzie powinien pod odpowiedzią Seymowi, cokolwiek iest przepisano w obowiązkach Marszałka Seymowego, tak co do Seymu, iako i Straży, iednak wtenczas tylko, gdyby Marszałek był chory, nieznaydował się, lub umarł: w bytności zaś Marszałka Vice-Marszałek do żadney powinności Marszałkowi przyzwoitey wdawać się nie ma.

2do Gdy Prawem teraźnieyszym w Artykule XI. a punkcie *6tym* warowano iest, że Stany Seymuiące Wyroki swoie do Straży przesyłać będą do ich wykonania; przeto, dla pewności tychże Wyroków Seymowych stanowiemy: iż gdyby Straż odebrawszy zlecenie od Seymu w przepisanym czasie tegoż zlecenia nie wypełniła, tedy Marszałek Seymowy bądź to podczas Seymu, bądź wtenczas gdy Seymu nie będzie, do tey Magistratury, do którey toż zlecenie ściąga się, przesłać go iest winien; pod odpowiedzią Seymowi: Magistratura zaś wypełnić takowe zlecenie będzie powinna, pod odpowiedzią w Sądach Seymowych.

3tio. Gdyby Nam Królowi, lub Deputacyi Seymowey, albo komu z Seymuiących, po upłynionym czasie dla Decyzyi Dezyderyów, Prowincyów, Woiewodztw, Ziem, i Powiatów, zdawało się żądać Prorogacyi Seymu, dla dokończenia potrzebnych Materyi, tedy na taki Proiekt ma iść *Turnus* w Senacie i Izbie Poselskiey w takowey prostey Propozycyi: *Czyli Seym ma być prorogowany? lub nie?* w materyi tey prosta większość Wotów sposobem Prawa wyżey opisanym stanowić będzie Decyzyą.

4to. Na dłużey Seym prorogowany być nie ma, iak na Dni piętnaście, a gdyby potrzeba wyciągała, znowu do piętnastu Dni prorogowany być może.

XIX.

O Ostatnim złączeniu Izb obydwóch, i o dokończeniu Seymu Ordynaryinego.

1mo. Jeżeli Prorogacya Seymu Ordynaryinego nie będzie uznaną, lub gdyby czas prorogacyi zamierzony upłynął, Izba Poselska z Senatem złączyć się powinna.

2do. Gdy się złączą Izby, Marszałek Seymowy czytać każe nowo ustanowione Uchwały takowym porządkiem, iaki iest przepisany do decyzyi onych.

3tio. Jeżeliby zachodziła od kogożkolwiek z Seymuiących Kwestya o różnicę wyrażów w Ustawach Seymu uchwalonych, od tych, które czytane będą, konfrontować ie należy z oryginalnemi Uchwałami przez Marszałka i Osób do Deputacyi Seymowey wyznaczonych podpisanemi.

4to. Po ostatecznym złączeniu Izb, żadnych więcey Proiektów przyimować nie wolno.

5to. Po przeczytaniu i skonfrontowaniu nowo zapadłych Ustaw, gdy się okażą zgodne z Oryginałami też Ustawy, Marszałek Seymowy i Deputacya Seymowa tak z Senatu iako i z Izby Poselskiey w obecności Stanów zgromadzonych, one podpisać natychmiast będą obowiązani.

6to. Marszałek Seymowy pożegnawszy Króla od Stanów, Kanclerz zaś imieniem Królewskim dawszy odpowiedź, wezwie wszystkich Seymuiących do ucałowania Ręki Królewskiey.

7mo. Zakończy się Seym dnia czwartego po złączeniu się Izb dziękczynieniem Bogu w Farnym Kościele przez *Te Deum laudamus.*

8vo. Nazaiutrz po skończonym Seymie, Marszałek wraz z Deputowanemi w Seymowey Deputacyi zasiadaiącemi stawiwszy się obecnie przed Aktami Publicznemi, gdzie się Seym odprawiał, Ustawy podpisane do Oblaty poda, które do wszystkich Aktów Ziemiańskich w Exemplarzach wydrukowanych, natychmiast przez Kommissyą Skarbową rozesłane być powinny; Sekretarz zaś Seymowy każdemu Seymuiącemu Exemplarz tychże Ustaw rozda po wydrukowaniu onych; Exekucya każdego Prawa następować powinna od publikacyi onego, którą oznaczać będzie Oblata w Aktach Ziemiańskich; Dla czego Kommissya Skarbowa pilnować tego powinna, któreby Prawo prędkiey Exekucyi potrzebowało, iżby nie czekaiąc skończenia Seymu, takowe Prawo natychmiast w Exemplarzach drukowanych rozsyłała.

XX.

Co do Seymu zawsze gotowego.

1mo. W przypadkach Prawem Artykułu III. Nro 7mo. określonych, Seym gotowy natychmiast zwołany być powinien.

2do. Posłowie na Seym Ordynaryiny wybrani, a na Seymikach Relacyinych potwierdzeni, lub nowo obrani, oraz Senatorowie w ninieyszym porządku do czynności Seymu gotowego przystąpią.

3tio. Co się tycze pierwszych Obrządków i Rugów Poselskich względem Posłów tylko nowo obranych, zachowany będzie ten sam sposob, iaki iest o Seymie Ordynaryinym w Artykule VIII. przepisany; zaś Posłowie, którzy z Seymu Ordynaryinego są zachowani, pod Rugi na Seymie gotowym podpadać nie będą.

4to. Co się tycze Elekcyi Marszałka, ta mieysca mieć nie będzie, bo Marszałek aż do przyszłego Seymu Ordynaryinego Urząd swóy sprawować ma; w przypadku iednak śmierci Marszałka, choroby iego, i nieprzytomności, Vice Marszałek iego mieysce zastąpi, podług przepisu Prawa w Artykule XVIII.

5to. Co się tycze wyznaczenia Sekretarza, i obrania Deputacyi Seymowey, to podług opisu Prawa dla Seymu Ordynaryinego odprawi się.

6to. Co się tycze Seymowey czynności od czasu Izb złączenia po przywitaniu Króla, i odpowiedzi imieniem iego przez Kanclerza,

zaraz

zaraz Marszałek przystąpi do czytania Proiektów od Króla i Straży, a to w potrzebach zwołanego Seymu.

7mo. Wolno będzie każdemu z Seymuiących podawać Proiekta do tychże potrzeb stosowne; a to w przeciągu dni trzech.

8vo. Co się tycze porządku, którym Deputacya Seymowa w podziele Proiektów na materye ma postępować wyrażenia nad niemi swoich uwag, podawania ich do decyzyi Seymowey i sposobu decydowania tychże Proiektów w Seymie, ten sam sposób zachowany bydź ma, iaki iest opisany dla Seymów Ordynaryinych, wyiąwszy to; że w czasie Seymu gotowego Izby złączywszy się, aż do zakończenia Seymu nie rozłączone razem Seymować maią.

9no. Czas, którym ma zakończyć się Seym zawsze gotowy, zależeć będzie od potrzeb okoliczności i zdania Seymuiących prostey większości wotów.

10mo. Żadne inne wyroki zwołanego gotowego Seymu stanowione być nie mogą, iak tylko w przypadkach wyszczególnionych, do których zwoływane być mogą, a Seym gotowy stanowić ma o tey tylko materyi, do którey zwołanym będzie, lub o potrzebie po czasie zwołania przypadłey według opisu Prawa, *temuż Seymowi przyzwoitey*; A wszystkie wchodzić nie maią *in Volumen.* ==

11mo. Praw Cywilnych, Kryminalnych, i Politycznych, ale pod tytułem: *Uchwał naywyższey Władzy Seymowey*, do posłuszeństwa tak Urzędy wszelkie iako i Obywatelów obowiązywać będą, pokiby ie wola Rzeczypospolitey na następuiącym Seymie Ordynaryinym nieuchyliła.

XXI.

O Sessyach Seymowych w ogòlności i dawaniu głosòw w szczegòlności.

1mo. Sessye Seymowe w Izbie Poselskiey i w czasie Izb złączonych trwać powinny, od godziny dziesiątey, do godziny trzeciey po południu, czyli od zaczęcia Sessyi godzin pięć, a solwowane na dłużey być nie mogą, iak do dnia następnego, wyiąwszy Swięto.

2do. Gdyby Marszałek Seymowy nie był o godzinie dziesiątey z rana na Sessyi, *primus ex ordine* Poseł, w którey Prowincyi iest Laska, podnosić na ten czas Laskę ma, i obowiązek Marszałka dopełniać, aż do przyiścia Marszałka.

3tio. Jeżeliby *Turnus* przed godziną trzecią po południu nie był zaczęty, Sessya kończyć się ma i decyzya potym iuż żadna następować nie będzie. Gdyby zaś *turnus* przed godziną trzecią zaczął się, kończony zupełnie bydź powinien.

4to. Jeżeli przychodzi Proiekt do decyzyi, głosy dawane dłużey nie będą, tylko naydaley do godziny pierwszey po południu, o którey godzinie ieżeliby którykolwiek z Seymuiących prosił o *turnum*, Marszałek Seymowy nieodwłocznie przystąpi do ogłoszenia Propozycyi i odbierania wotów *per turnum*, iednakże i przed godziną wzmiankowaną na żądanie Osób Seymuiących, *turnus* dany bydź może.

5to. Nikt z Seymuiących od wotowania *in turno*, wymawiać się nie ma, zawieszeniem swego zdania, a kto wotować będzie głośno, od sekretnego wotowania oddalić się nie powinien, od czego tylko przypadek słabości uwolnić może.

6to. Z kolei tylko każdy wotować powinien, po przeyściu zaś kolei, w porządku iuż wotować nie może; podobnie nie może wotować sekretnie, kto nie był na wotach głośnych, i nie wotował.

7mo. Nad powyższe obowiązki Marszałka Seymowego i Narodowych, wyżey Prawem opisane, ogólny dozor porządku Seymowych Sessyi w Izbie Senatorskiey, do Marszałka pierwszego w porządku w Senacie będącego, a w Izbie Poselskiey do Marszałka Seymowego należy.

8vo. W złączonych Izbach porządek Sessyi należy wspólnie do Marszałka Seymowego i Narodowych.

9no. Marszałek Seymowy Posłom, a Marszałkowie Narodowi Senatorom, Ministrom, i Marszałkowi Seymowemu głosy rozdawać będą.

10mo. Gdyby w którey materyi dla sporów potrzeba było ściśleyszego porozumienia się, wtedy raz ieden w każdey materyi Marszałek Seymowy, za wniesieniem którego z Posłów, naywięcey na godzinę zawiesić będzie mógł czynności Seymowe, w którym czasie wszyscy będą się mogli poufale naradzać i układać, a po tym upłynionym czasie, za uderzeniem Laski i oświadczeniem Marszałka, Izba Poselska do porządku powróci.

11mo. Nikt bez zabranego głosu, *interlocutorie* przymawiać się nie może.

12mo. Jeżeli kilku Posłów razem głosu żąda, dawane głosy być maią porządkiem Prowincyi.

13tio. Po ogłoszoney Propozycyi przez Marszałka Seymowego w Izbach, żadna oppozycya przeciwko niey, iako przeciwko Propozycyi z Prawa wyiętey, mieysca mieć nie może, ale tę propozycyą zaraz Marszałek Seymowy, ieżeli w Izbach złączonych, oddać ma Marszałkowi pierwszemu, przy Lasce w Senacie będącemu, a ieżeli w rozłączonych, odesłać ma temuż Marszałkowi, i na tę Propozycyą *turnus* natychmiast iść ma.

14to. Sposób i porządek wotów sekretnych do decydowania propozycyów będzie następuiący: na Stole stać będzie naczynie, które przedzielone być ma przegrodą wewnętrzną na dwie połowy, z tych iedna połowa pomalowana będzie biało, z napisem *affirmativè*, druga czarno z napisem *negativè*, które napisy oznaczać będą w propozycyi też samą decyzyą, iaką stanowiły w głośnym wotowaniu. Z przedniey strony naczynia tego, u dołu ma bydź dwoie zamczystych drzwiczek, iedne do białey, drugie do czarney połowy, z teyże strony u góry będzie otwor, w który włożona ręka rzucić może gałkę do białey, lub czarney połowy, ukrycie. Naczynie to wewnątrz ma bydź suknem wybite. Gałki do wotowania będą wszystkie iedney wielkości, kształtu, i koloru, liczba zaś ich odpowiadać będzie, liczbie Osób Seymuiących, tak w Izbach złączonych, iako też osobno w Izbie Senatorskiey, i Izbie Poselskiey, gdy w Izbach rozłączonych, osobno też Izby wotować będą. Takowe naczynie przed zaczęciem wotów sekretnych, ma bydź pierwey otwarte i okazane całey Izbie, iż iest próżne. Poczym ieżeli *Turnus* idzie w oddzielnych Izbach, w Senacie zamknięte bydź ma naczynie przez pierwszego Marszałka, i przez pierwszego z Deputacyi Seymowey Senatora, a w Izbie Poselskiey przez Marszałka Seymowego i pierwszego w Deputacyi Seymowey zasiadaiącego Posła; ieżeli zaś idzie *Turnus* w Izbach złączonych, naczynie zamknięte bydź ma przez Marszałka Seymowego i pierwszego Marszałka w Senacie. W Izbie Senatorskiey, Marszałek pierwszy w porządku przy Lasce będący, wzywać będzie głosów po iednemu, i porządkiem Senatorów wotować maiących, a Sekretarz Koronny, lub iego mieysce zastępuiący każdemu przystępuiącemu do wotowania gałkę

iedną

iednę publicznie oddawać będzie, który wrzuci ią w naczynie na Stole stoiące. Do podobnego wotowania Posłowie, bądź w Izbach złączonych, bądź w Izbie Poselskiey przez Marszałka Seymowego tym samym porządkiem, iak w wotach głośnych wzywani będą, a Sekretarz Seymowy każdemu Posłowi przystępuiącemu do Stołu, na którym stać będzie naczynie, publicznie gałkę iednę odda, który nieodwłocznie wrzuci ią w toż naczynie. Gdy się wotowanie zakończy, ieżeli to było w Izbach rozłączonych, tedy w Senacie Marszałek pierwszy z porządku przy Lasce będący, wraz z Deputowanemi Seymowemi Senatorami, a w Izbie Poselskiey Marszałek Seymowy także wraz z Deputowanemi Seymowemi, a ieżeli w Izbach złączonych, tedy Marszałek Seymowy wraz z pierwszym Marszałkiem w Senacie będącym, i Osobami w Deputacyi Seymowey zasiadaiącemi tak z Senatu, iako i Posłów, przystąpią do rewizyi naczynia i przeliczenia Gałek, dla wynalezienia z nich wotów w materyi, która decydowana będzie; Gdyby w naczyniu znalazło się więcey gałek nad rozdane, w takowym przypadku, cała robota sekretnych wotów iest zła, i powtorzenia potrzebuie.

15*to.* Król ma prawo raz dać wotum swoie, drugi raz *Paritatem* rozwiązywać osobiście lub nadesłaniem zdania swego na Piśmie, a wotum Króla dane głośne, chociaż wotum sekretnego dawać nie będzie, iednak w wotach sekretnych liczone bydź ma.

16*to.* Prawo żadne na tym Ordynaryinym Seymie, na którym ustanowione było, znoszonym bydź nie może.

17*mo.* Cokolwiek powiedziało się o Królu w Seymowych czynnościach, to wszystko ma się rozumieć, gdy Król iest przytomny w mieyscu Seymu odprawuiącego się, gdyby zaś przytomny nie był, Seym podług opisu Prawa odbyty bydź ma.

XXII.

O Sessyach Prowincyonalnych i na nich Elekcyach.

1*mo.* Sessye Prowincyonalne na Seymach Ordynaryinych zbierać się mogą we wszystkie dnie w każdym czasie wolnym od Sessyi Seymowych; W przypadkach zaś Extraordynaryinych, za obwieszczeniem pierwszego w porządku Senatora, zbierać się będą.

2*do.* Składać się będą Sessye Prowincyonalne z Senatorów i Posłów, swoiey *respectivè* Prowincyi.

3*tio.* W czasie każdego Seymu zaraz na początku onego, każda Prowincya na cały ciąg Seymu do odbywania Sessyów Prowincyonalnych obierze dla siebie iedno mieysce.

4*to.* Senator pierwszy w porządku, na Sessyi Prowincyonalney znayduiący się, prezydować ma, i ten żądaiącym głosy rozdawać będzie.

5*to.* Każda Prowincya obierze iednego z Posłów do trzymania Protokułu na Sessyach Prowincyonalnych.

6*to.* Będzie szczególnieyszym obowiązkiem Sessyi Prowincyonalnych: 1*mo.* Dla zachowania kompletu dawać *pluralitate* pozwolenie żądaiącym odiazdu z Seymu, a żadna Prowincya nie będzie mogła dać zezwolenia wyiazdu od Seymu Senatorowi, lub Posłowi, tylko w tym umiarkowaniu, aby czwarta część Seymuiących, każdey *distinctim* Prowincyi, w Seymie zostawała. 2*do.* Odprawiać wszystkie Elekcye do wyboru na Sessyach Prowincyonalnych Prawem oznaczone, które zawsze *semotis Arbitris* odbywać się maią, a w czasie

sie tych Elekcyi, żadne głosy zabierane nie będą. *3tio.* Ułatwiać dezyderya Prowincyonalne i Proiekta względem nich układać. *4to.* Porozumiewać się w materyach przychodzących do decyzyi Seymowych. *5to.* Kommissarze do wszystkich Kommissyów Narodowych obierani będą na Sessyach Prowincyonalnych, osobno do każdey Kommissyi po odbytym iey examinie. *6to.* Na Sessyach Prowincyonalnych wybierani będą, z Plenipotentów Miast, do Kommissyi Policyi, Skarbowey, i Assessoryi, i na tychże Sessyach wyznaczeni będą, którzy do którey Kommissyi, i Assessoryi należeć maią.

7mo. Składaiący Sessye Prowincyonalne, Senatorowie i Posłowie naypierwszą uwagę mieć powinni na kondycye do Elekcyinego Urzędu ubiegaiącym się, Prawem przepisane.

8vo. Sekretarz Seymowy do Elekcyi do Deputacyów, Seymowey, do Examinu Straży i Kommissyów, odda Prezyduiącemu Regestr wszystkich Seymuiących, a do innych Elekcyi Regestr Kandydatów podaiących się, przez Marszałka Seymowego podpisany, który Regestr Prezyduiący głośno przeczyta, a ieżeliby znaydowali się podani za Kandydatów, którzyby nie mieli za sobą kondycyi Prawem przepisanych, z tegoż Regestru za zdaniem Prowincyi iednomyślnym, lub przez wota nawet sekretne, wyłączeni bydź powinni.

9no. Każda Elekcya następuiącym odprawi się sposobem: Sekretarz Seymowy tyle Exemplarzów wydrukowanych Regestru Kandydatów do Elekcyi odda Prezyduiącemu, aby wystarczył dla wszystkich Senatorów i Posłów wotować maiących z Prowincyi, Prezyduiący zaś każdemu Senatorowi i Posłowi teyże Prowincyi idącemu do wotowania, oddawać będzie ieden Exemplarz Regestru. Powinny stać stoliki zasłonione od widoku, na których wotuiący, podkreślać maią Kandydatów, powinien stać na stole Wazon, który pierwey ma bydź otworzony i publicznie okazany, że iest próżny, a potym zamknięty bydź powinien dwoma kluczami, z których ieden bydź ma u Prezyduiącego, a drugi u pierwszego z porządku Posła Prowincyi. Prezyduiący wzywać będzie porządkiem Senatorów, i Posłów do wotowania, a każdy wotuiący, na stoliku zasłonionym od widoku, podkreśli na Regestrze tyle Kandydatów, iaka liczba podług Prawa iest potrzebna do obrania Kommissarzów, i tenże Regestr zwinąwszy, do Wazonu stoiącego na stole publicznie włoży. Po odbytych wotach przez wszystkich Senatorów i Posłów Prowincyi, Prezyduiący za Assessorów do examinowania wotów wezwie z każdego Woiewództwa pierwszego Posła. Examinatorowie otworzywszy na publicznym widoku naczynie Elekcyine, przeyrzą naypierwey wszystkie Regestra, dostrzegaiąc, czy są podkreślone w takiey liczbie, iaka Prawem iest przepisana. Którykolwiek Regestr nie miałby takiey liczby podkreśloney, lub znalazłby się opisowi Prawa o każdey w szczególności Kommissyi przeciwny, Examinatorowie natychmiast deklarować będą, takowy Regestr za nie ważny i odrzucony, potym do przerachowania liczby wotów przystąpią, a którzy z Kandydatów będą mieli większość wotów, natychmiast ogłoszonemi do Funkcyi, do których wybieranemi będą, zostaną. Jlekroć równość wotów na których Kandydatów znalazłaby się, Prezyduiący w porządku rozwiązania *Paritatis votorum*, rozda dwie kartki każdemu wotuiącemu przez iedną rękę pisane, lub drukowane, z napisem słowa *Affirmativè*, drugą *Negativè*, i deklarować będzie publicznie, która kartka którego Kandydata oznacza. Wota tym samym porządkiem iść będą, co i pierwey, a każdy z oddanych sobie dwoch kartek, iednę zwiniętą, w Wazon wrzuci. Przeliczone takowe wota przez Prezyduiącego i Assessorów na którego z Kandydatow ukażą większość, ten za obranego ogłoszonym zostanie. Jeżeliby powtórna równość wotów wypadła, do rozwiązania iey spo-

sób

ſób ten ſam wotowania powtarzanym będzie, póki większość Wotów na którego z Kandydatów nie okaże ſię. Każda zaś Elekcya iednego dnia zakończona być powinna, i nigdy Wazony z Regeſtrami niewidowanemi od Seſsyi, do Sessyi zoſtawiane być nie maią. Po zakończoney Elekcyi, Prezyduiący z Aſsessorami Regeſtr obranych podpiſze, i Marſzałkowi Seymowemu dla ogłoſzenia go, w Izbach Seymowych odda.

XXIII.

Ubeśpieczenie Prawa o Seymach.

1*mo.* *Liberum veto*, Konfederacye wſzelkiego gatunku, i Seymy Konfederackie, iako duchowi nimieyſzey Konſtytucyi przeciwne, Rząd obalaiące, ſpołeczność niſzczące, na zawsze znoſiemy.

2*do.* Porządek Seymów, i wſzelkie ich obrządki tak iak ſą w teraźnieyszym Prawie, w całey rozciągłości przepiſane, iedynym odtąd prawidłem Seymowania na zawſze będą, ktore całe Prawo teraznieyſze o Seymach za Prawo Konſtytucyine poſtanawiamy; a wſzelkie inne Prawa o porządku Seymowania dawniey uſtanowione, uchylamy.

XXIV.

O wyſtępkach przeciwko Seymowi.

1*mo.* Wyſtępek przeciwko Seymowi popełnia, ktokolwiek otacza mieyſce Seymowe Woyſkiem, Milicyą, lub kupą zbroyną, bądź do ſkłonienia, bądź do gwałcenia woli Seymuiących. Herszowie i Dowodzcy takowego gwałtu podpadać będą karze infamii i śmierci.

2*do.* Ktokolwiek tamuie wniyście Senatorowi czy Poſłowi do Izb ich właściwych, lub w czaſie złączenia ſię Izb, do Izby wſpólney Senatorſkiey, Herſztowie i Dowodzcy takowego gwałtu, karze infamii i śmierci podpadać będą.

3*tio.* Ktokolwiekby w mieyſcu i czaſie Sessyi Seymowey z bronią ogniſtą był poſtrzeżony, albo oręża, chocby bez ranienia i zabóyſtwa zaczepnie dobył, lub złośliwie uderzył, ten karze infamii i śmierci podpadać ma.

4*to.* Ktokolwiek proponuie związek Seymowy Konfederacki, a tym bardziey w ten wchodzi, na ten ſię pisze, i Seym arbitralnie odprawia, takowy karze infamii i śmierci podlega.

5*to.* Sprawy tego gatunku do Sądów Seymowych należą, ze zlecenia Seymu Ordynaryinego, lub zawſze gotowego.

6*to.* Ktoby z Seymuiących bez zezwolenia Prowincyi od Seymu odieżdżał, a przez to gdyby komplet Seymu był zerwany, w Sądach Seymowych odpowiadać ma.

Stanisław Nałęcz Małachowski Ref: W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiążę Sapieha Generał Art: Litt: Marszałek Konfederacyi Wo Xa Litto.

Jozef Korwin Kossakowski Bisk. Jnfl. i Kurl. Nomi. Koad: Bis. Wi. Kazimierz Konst. Plater Kasztelan Generału Trockiego Deputo-

putowany do Konstytucyi z Senatu W. X. Littgo. Waleryan Stroynowski Podkomorzy Buski, Poseł Wołyński wyznaczony do Deputacyi Seymowey. Jzf Zabięło Poseł z Xięstwa Zmudzkiego Deputowany do Konstytucyi. Jan Nepomucen Zboiński P. Z. Dobrzyń: Deput. z Prowincyi Wielko. Tomasz Nowowieski Łowczy i Poseł Ziemi Wyszo. Deputowany do Konstytucyi Prowincyi Wielkopolskiey. Post cujus Constitutionis in Acta præsentia Ingrossationem Originale ejusdem Offerenti eidem, prævia Offici sui Quietatione, est extraditum.

PUCHAŁA
mpr.

Legi Moraczewski.

SUB EODEM ACTU.

Ad Officium Actaque præsentia Castrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus Antonius Siarczyński Sacræ Regiæ Majestatis, & Comitiorum Ordinariorum Generalium atque Confæderationis Generalis Regni Secretarius, Eidem Officio & Actis ejus Constitutionem infrascriptam obtulit, & ad ingrossandum in Acta præsentia porrexit, tenoris talis:

Seym Konstytucyiny Extra-Ordynaryiny.

I.

Seym Konstytucyiny Extra-Ordynaryiny odprawiać się będzie w Mieście Warszawie, wyiąwszy przypadki wyrażone w Prawie o Seymach Ordynaryinych pod Artykułem I. w Punkcie *2gim* i *3cim*.

II.

1mo. Seym Konstytucyiny zwoływany być ma co dwadzieścia pięć Lat.

2do. Pierwszy Seym takowy odprawiać się będzie w czasie Seymu Ordynaryinego, iaki z Prawa przypada, to iest: w Roku Tysiąc Ośmset Szesnastym Dnia pierwszego Miesiąca Października.

3tio. Co się tyczy sposobu i pewności zwołania Seymu tego Konstytucyinego, wszystko to iemu służy, co iest powiedziano w Prawie o Seymach Ordynaryinych, pod Artykułem II. w Punkcie *2gim i 3cim.*

4to. Seym Konstytucyiny kończyć się powinien koniecznie na trzy Miesiące przed następuiącym zwyczaynym Seymem Ordynaryinym.

III.

Seymowi Konstytucyinemu służą następuiące Artykuły w Prawie o Seymach Ordynaryinych zawarte, to iest: Artykuł IV. O Osobach Seym składaiących. V. O Obowiązku znaydowania się na Seymie Senatorów, Ministrów, i Posłów. VI. O bespieczeństwie Osób Seym składaiących. VII. O czynieniu zarzutów Senatorom, Ministrom, i Posłom. VIII. O otwarciu Seymu, i o Rugach. IX. Co do obrania Marszałka i dalszych czynow Seymowych, aż do Izb złączenia. X. Co do wyznaczenia Deputacyi na każdym Seymie Ordynaryinym zwyczaynie potrzebnych. XI. Co do czynów Seymowych po złączeniu Izb aż do rozłączenia. XII. O Elekcyi Sędziów Seymowych w złączonych Izbach.

IV.

1mo. Po Elekcyi Sędziów Seymowych, dnia następnego zaczynać się powinno czytanie Proiektów do Prawodawstwa z Propozycyi od Tronu na Seymiki podanych, to iest: *1mo.* Czytanie Proiektów do Praw Politycznych Konstytucyinych. *2do.* Czytanie Proiektów do Praw Politycznych Porządkowych.

2do Ile razy ktorykolwiek z Posłów poda Proiekt iaki, takowy natychmiast czytany być powinien.

3tio. Seymowi Konstytucyinemu służą Punkta: 3ci, 4ty i 5ty, zawarte pod Artykułem XIII. Prawa o Seymach Ordynaryinych.

V.

Artykuł XIV. Prawa o Seymach Ordynaryinych służy cały Seymowi Konstytucyinemu.

VI.

1mo. Ponieważ istotnym i głównym obiektem Seymu Konstytucyinego iest rewizya i poprawa Konstytucyi; przeto obowiązkiem będzie Deputacyi Konstytucyiney, wszystkie podane na Seymie Proiekta, iuż od Króla i Straży, iuż od Seymuiących Posłów dzielić. 1mo. Na Proiekta do Praw Politycznych Konstytucyinych, w rzędzie ktorych, wszystkie te Proiekta mieścić ma, które ściągaią się do Praw zawartych w Prawie pod tytułem: *Ustawa Rządowa*. 2do. Na Proiekta do Praw Politycznych Porządkowych, w rzędzie ktorych mieścić ma Proiekta ściągaiące się do szczególnych opisów i porządku postępowania Władz Rządowych

2do. Deputacyi Konstytucyiney szczególną powinnością będzie pilnować, ażeby żaden Proiekt nic takiego w sobie nie zawierał, coby naruszało Prawa niewzruszone, lub *Pacta Conventa*.

3tio. Jeżeli rzecz Proiektu podanego naruszałaby Prawo niewzruszone lub *Pacta Conventa*, taż Deputacya podaiącemu wystawi potrzebę albo cofnienie zupełnego Proiektu, albo odmiany onego. Jeżeliby zaś podaiący Proiekt nie dał się przekonać uwagami przełożonemi, Deputacya Konstytucyina Proiekt ten pod gatunkiem, do ktorego nayznaczniey zmierza, podług powyższego opisu, umieści, a w opinii przyłączoney uwagi przyda. 1mo. Jeżeli rzecz Proiektu nie iest przeciwna *Prawom niewzruszonym lub Paktom Konwentom*. 2do. Proiekt czy nie zawiera w sobie wiele różnych materyi, i czy iest w wyrazach czystych i nieoboiętnych podany.

4to. Przepisy dla Deputacyi Seymowey w Prawie o Seymach Ordynaryinych pod Artykułem XV. w Punktach 10*tym* 11*tym* 13*tym* 14*tym* umieszczone, służą równie i Deputacycyi Konstytucyiney na Seymie Konstytucyinym.

VII.

1mo. Seymowi Konstytucyinemu służą, Punkt 1*szy* 2*gi* 3*ci* 4*ty* 5*ty* w Artykule XVI. Prawa o Seymach Ordynaryinych.

2do. Zaczynać się nayprzód będzie decyzya Proiektów do Praw Politycznych Konstytucyinych, a po tych ukończonych przystąpi Izba Poselska do decyzyi Proiektów, do Praw Politycznych porządkowych.

3tio. Na Seymie Konstytucyinym wszystkie te Proiekta, gdyby iednomyślności nie było, decydowane będą prostą większością Wotów nayprzód głośnych, po Wotach zaś głośnych sekretne koniecznie iść powinny, choćby żaden z Posłów onych nie żądał, i dla tego w Propozycyi *ad Turnum* podaney, same sekretne *Vota* stanowić będą.

4to. Po przeczytaniu Proiektu i opinii Deputacyi Konstytucyiney, Marszałek Seymowy zapytasię Izby o zgodę na cały Proiekt.

5to. Za oppozycyą chociażby iednego Posła, Marszałek przystąpi zaraz *ad Turnum* na Propozycyą taką: *Czyli Proiekt przeczytany ma być w całości przyiętym? albo poprawionym?*

6to.

6to. Jeżeliby który z Posłów sprzeciwiał się całemu Proiektówi i tegoż odrzucenia zupełnego żądał; ma zaraz od siebie podać Propozycyą taką; *Czyli Proiekt, ma bydź odrzuconym, albo poprawionym?* Między taką Propozycyą i od Laski podaną, póydzie nayprzód *Turnus* na takie zapytanie: *Jaka z propozycyów przyięta bydź ma*, a ten słowami tylko *Affirmativè*, albo *Negativè*, odbywać się powinien.

7mo. Jeżeli większością utrzyma się propozycya do oddalenia Proiektu zmierzaiąca, Proiekt taki iuż drugi raz na tym Seymie podniesionym nie będzie.

8vo. Jeżeli zaś od Laski podana Propozycya utrzymaną zostanie, wtedy Izba przystąpi *ad Turnum* na tęż propozycyą, decyduiąc przyięcie Proiektu całkiem, albo poprawę onego.

9no. Gdy Proiekt do poprawy odesłanym zostanie, Marszałek Seymowy rozdawać będzie głosy Posłóm tego żądaiącym, z kolei Prowincyi do samey tylko iedynie materyi toczącey się, dla wyświecenia oney, a Posłowie żądaiący poprawy Proiektu przeszlą wcześnie uwagi swoie na piśmie, do Deputacyi Konstytucyiney.

10mo. Odesłanie Proiektu do Deputacyi, końcem poprawy zatrzymywać Izby niebędzie od wprowadzenia z porządku, i decydowania innych następuiących Proiektów.

11mo. Pryniesiony nazad do Izby Proiekt, iuż poprawny może przerwać materyą rozpoczętą i powtórnie decydowany będzie, w przypadku nie iednomyślności na taką propozycyą: *Czyli Proiekt przeczytany ma bydź w całości przyiętym, czyli ieszcze do poprawy odesłanym?*

12mo. Każde pomienione Prawo Polityczne Konstytucyine, lub Polityczne Porządkowe po przeyściu formalnym, w Izbie Poselskiey, do Senatu natychmiast przesłane bydź powinno.

13tio. Po przeczytaniu żądanego Prawa od Izby Poselskiey, w Senacie Król zdanie swoie otworzy, a Marszałek przy Lasce Senatu będący, zapyta o zdanie Senatu. Jeżeli niebędzie w Senacie iednomyślności na żądane Prawo przez Izbę Poselską, *Turnus* iść ma na taką propozycyą; *Czyli Prawo żądane ma bydź zwrócone do powtórney Izby Poselskiey decyzyi, czyli też ma zaraz brać moc Prawa zapadłego?*

14to. Senat decydować będzie, takąż samą większością wotów, i tymże sposobem, iaki iest dla Izby Poselskiey przepisany w punkcie *3cim* tegoż Artykułu z dodatkiem, że od dnia, którego z Izby Poselskiey przysłane będzie Prawo żądane, do Senatu, naydaley w następney Sessyi, Senat decydować powinien, przyięcie onego, albo zwrócenie do powtórney decyzyi.

15to. Jle razy Prawo od Izby Poselskiey żądane w Senacie iednomyślnością, lub przepisaną większością wotów, przyięte będzie, na ten czas to Prawo żądane, mieć iuż będzie moc Prawa zapadłego; kiedy zaś Senat udecyduie zwrócenie żądanego Prawa do powtórney Izby Poselskiey decyzyi, na ten czas powinien będzie Senat zaraz przesłać na Piśmie, do Marszałka Seymowego uwagi swoie, nad tym żądanym Prawem, z przełożeniem Rady, w czymby one odmienić, lub poprawić należało. A Izba Poselska na trzeciey Sessyi od czasu takowey rezolucyi Senatu, zastanawiaiąc toczącą się w tym czasie materyą w Izbie, przystąpi do powtórney tegoż żądanego Prawa decyzyi iednomyślnością, lub przepisaną większością wotów, i takowa powtórna decyzya Izby Poselskiey, iuż pod rozpoznanie Senatu podpadać niema, lecz moc Prawa zapadłego mieć będzie.

16*to*. W ciągu czasu przesłania z Izby Poselskiey żądanego Prawa, do Senatu i powtórney onego decyzyi, ieżeliby to z Prawa wypadło, Izba Poselska zatrudnić się może, decyzyą następnych Proiektów.

17*mo*. Każde Prawo, po ustanowieniu zaraz Marszałek Seymowy wraz z Osobami do Deputacyi Konstytucyiney wyznaczonemi podpisywać maią, w zwykłey Izbie Konferencyonalney Seymowey, a Sekretarz Seymowy do Oblaty w Akta, gdzie Seym będzie, naydaley dnia trzeciego podać powinien.

VIII.

Cały Artykuł XXI. w Prawie o Seymach Ordynaryinych, co do Sessyów Seymowych w ogólności i dawania głosów w szczególności, służy Seymowi Konstytucyinemu z tą iedną w Punkcie 13*tym* tegoż Rozdziału różnicą, że Propozycya *ad Turnum* do Prawa w Izbie Poselskiey podana, nie będzie od Marszałka Seymowego posyłana do Senatu.

IX.

Dalsze czynności i obrządki Seymu Konstytucyinego odbywać się maią, podług przyiętych szczególnych opisów Prawa o Seymach na tymże Seymie Konstytucyinym.

Punkta służące wszystkim Seymom tak Konstytucyinemu iako Ordynaryinemu i gotowemu.

1*mo* Ile razy Marszałek Seymowy zapytywać się będzie, o zgodę Izby na Proiekt iaki, lub ustne zalecenie, zgadzaiący się Seymuiący w milczeniu zachowaią się; przeciwni zaś Proiektowi, lub zaleceniu oppozycyą swoią w głosie oświadczą.

2*do*. Marszałek Seymowy wyznaczy iednego z Kancellaryi Seymowey, do trzymania Protokułu Seymowego, w którym wszystkie każdey Sessyi Seymowey czynności i rezolucye zapisane bydź maią, co ma służyć tylko do ułożenia porządnego Dyaryuszu Seymowego. Tak wyznaczona Osoba wykona przysięgę przed Marszałkiem, na wierne utrzymanie Protokułu, ten Protokuł Marszałek Seymowy z Sekretarzem podpisywać będą, po każdey Sessyi Seymowey.

Stanisław Nałęcz Małachowski Ref. W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiążę Sapieha Generał Art: Litt: Marszałek Konfederacyi Wo Xa Littgo.

Wcyciech Leszczyc Skarszewski Biskup Hełmski i Lubelski wyznaczony z Senatu z Prowincyi Małopolskiey do Deputacyi Seym: Jozef Korwin Kossakowski Bisk: Infl: i Kur: Nom: Koad. Bis: Wil. Kazimierz Konst: Plater Kasztelan Generału Trockiego wyznaczony z Senatu W. X. Litt: do Deputacyi Seymowey. Tadeusz Mostowski Kasztt:

Kasztt: Raciązki Deputowany z Senatu z Prow: Wielkopolskiey. Alexander Linowski P. W. Krak: Deputowany z Prow: Małop. Jan Ossoliński Starosta i Poseł Drohicki Deputowawy z Prowincyi Małopolskiey. Jozef Weyssenhoff Deputo: z Prowin: Litewskiey. Celestyn Sokolnicki Stol: i Poseł W. Poz. Deputowany z Prow: Wielkopolskiey. Jan Nepomucen Zboiński Poseł Z. Dobrzyń: Deputowany z Prowincyi Wielkop. Walenty Sobolewski Starosta i Poseł Warszawski Deputowany z Prowincyi Wielkopolskiey. Tomasz Nowowieski Łowczy i Poseł Wyszogr: Deputowany z Prowincyi Wielkopol: Post cujus Constitutionis in Acta præsentia Ingrossationem Originale ejusdem Offerenti eidem, prævia Officii sui quietatione, est extraditum.

PUCHAŁA
mpr.

Lectum per Krosnowski.

600